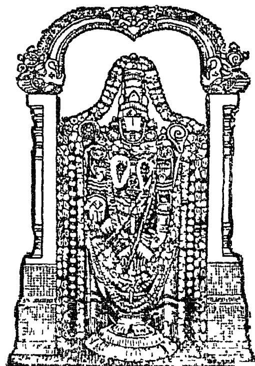

శ్రీ వేంకటేశసుప్రభాతం

(ఆంధ్ర టీకా తాత్పర్యసహితము)

టీకా తాత్పర్యములు వ్రాసినది.

పం॥ బాలకృష్ణమూర్తి. ఎం. ఎ.,

ప్రచురణ

తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానం

శ్రీ హేమలంబి — ఆశ్వయుజము] 1957

నాల్గవ ముద్రణము

ముద్రణము
తి. తి. దే. ముద్రణాలయము
తిరుపతి.

శ్రీ వేంకటేశ సుప్రభాత స్తవమహిమ

వేంకటేశసుప్రభాత స్తవమను పేర బరగు నీ చిన్ని పొత్తము నందు సుప్రభాతము, స్తోత్రము, ప్రపత్తి, మంగళము అను నాలుగు భాగములున్నవి. సుప్రభాతమునందు అర్చావతారమగు శ్రీ వేంకటేశ్వరస్వామివారిని నిద్రనుండి మేల్కొలుపు స్తోత్రరూప శ్లోకములు గలవు. ప్రాతఃకాలమున బ్రహ్మాది సమస్త దేవతలు నీ పరమపురుషుని యారాధనకై ద్వారమునందు పడిగాపులై వేచియున్నారని హెచ్చరించును. శ్రీవారి దివ్యవైభవము చాల ప్రశంసనీయముగ గొనియాడ బడుచున్నది. వేకువన లేచి దీనిని పఠించు భక్తులకు బుద్ధి ప్రసన్నతయు, పరమార్థజ్ఞానమును గలుగునని ఫలశ్రుతిగ జెప్పబడినది.

స్తోత్రమునందు మేలుకొలుపులచే మేల్కొన్న స్వామివారి యనంతకల్యాణ గుణములప్రశంస చేయబడుచున్నది. పరావతార మహిమలగు దివ్యలీలలు స్తుతింపబడుచున్నవి. కించిద్జ్ఞుడగు జీవుడు సర్వజ్ఞుడు సర్వశక్తి సమన్వితుడునగు దేవుని ప్రసన్నుని జేసికొనుటకు దేవుని కల్యాణగుణముల గొనియాడుచున్నాడు. మఱియు నీ సాంసారికబాధల దొలగించుకొను యత్నమునకై స్వామిని సాయముచేయ వేడుకొనుచున్నాడు. దేవునకును జీవునకును గల పర్వత పరమాణు భావమున స్వామిని కొనియాడి తన్నుద్ధరింప ప్రార్థించుచున్నాడు. భగవన్మాయచే జీవు డీ జన్మమున జేయు నపరాధ సహస్రములకు తానే రోసి ఈ మాయాప్రపంచమున

దుఃఖము లవలేశమైనను గానక దిక్కులేక తహతహపడును భగవంతుని దనపై నపారకరుణా వీక్షణముల బ్రసరింపజేసి కాపాడుమని వేడుకొనుటయే స్తుత్యర్థము.

ఈ స్తోత్రము పఠించువారికి భక్తిబీజము లంకురించును. వారివారి యుపాసనశక్తికొద్ది వారు భగవదనుగ్రహమునకు పాత్రులగుదురు. భక్త్యుద్రేకమున నీ యుక్తస్తోత్రమును పఠించువారికి తన్మయత గలుగుననుటలో సంశయ మించుకంతయు లేదు. వారి వారిచిత్తపరిపాకము ననుసరించి, వారు వారు కీర్తించు భగవన్నామములందలి భక్తివిశేషము ననుసరించియే భగవంతుడు భక్తులకు గోచరించుచుండును.

ప్రపత్తియందు జీవుడు స్వామిమహిమల వేరొక్కని యనన్యచింతనుడై ఈ దేవునికి శరణాగతుడగుచు దీనాతిదీనముగ వేడుకొనుచున్నాడు. శరణాగతరక్షణ బిరుదాంచితుడగు శ్రీ వేంకటేశ్వరస్వామి తన్నాశ్రయించినవారికి గలలలోను, అనుభవములలోను, గోచరించుచు భక్తుల కోర్కెల నొసగుచు నిజమహిమముల దెలుపజేయుచుండుట భారతీయులకెల్లరకు దెలిసినవిషయమే. ఈ ప్రపత్తియందు జీవుడు పరిపూర్తిగా దేవునికి స్వాత్మార్పణము గావించి కింకరుడై నిజభారము దేవునిపై వైచి నిశ్చింతుడగుచున్నాడు. ఇదియే పరమభాగవత లక్షణము. ప్రహ్లాద నారద పరాశర పుండరీక వ్యాసాంబరీష శుక శౌనక భీష్మ దాల్భ్యాదులు పరమభాగవతులు భగవంతునికి శరణాగతులై యనన్యచింతనచే భగవత్పరాయణులై తరించిరి.

ఇక మంగళము. శరణాగతినొందిన జీవుడు దేవుని జేరి యా దివ్యసన్నిధి నానంద మనుభవించుచున్నాడు. 'హరిరేవ జగజ్జగదేవ హరిః' యని శ్రీస్వామి విశ్వరూపుడును మంగళ స్వరూపుడును కావున నాతనిమంగళమే జగన్మంగళమని మంగళా శాసనము జేయుచున్నాడు. నిత్యకల్యాణము పచ్చతోరణముగ నతివైభవమున నలరారు శ్రీ వేంకటేశ్వరస్వామి కరుణావీక్షణ ప్రసారమే లోకకల్యాణము. కలియుగదైవమగు శ్రీ వేంకటేశ్వరుడు మనల నంపర సన్మార్గవర్తనుల జేసి రక్షించుగాక. సమస్త లోకములకు గల్యాణ మొనగూర్చుగాక.

కం॥ మంగళదేవత నలమే
ల్మంగమ నెదఁ దాల్చి సర్వమంగళముల లీ
లం గూర్చు వేంకటేశుఁడు
మంగళ మొనరించుఁగాక మన కందఱకున్ ॥

శ్లో॥ మంగళం వేంకటేశాయ వాంఛితార్థప్రదాయినే ।
వేంకటాద్రి నివాసాయ విశ్వరూపాయ మంగళమ్ ॥

పం॥ బాలకృష్ణమూర్తి

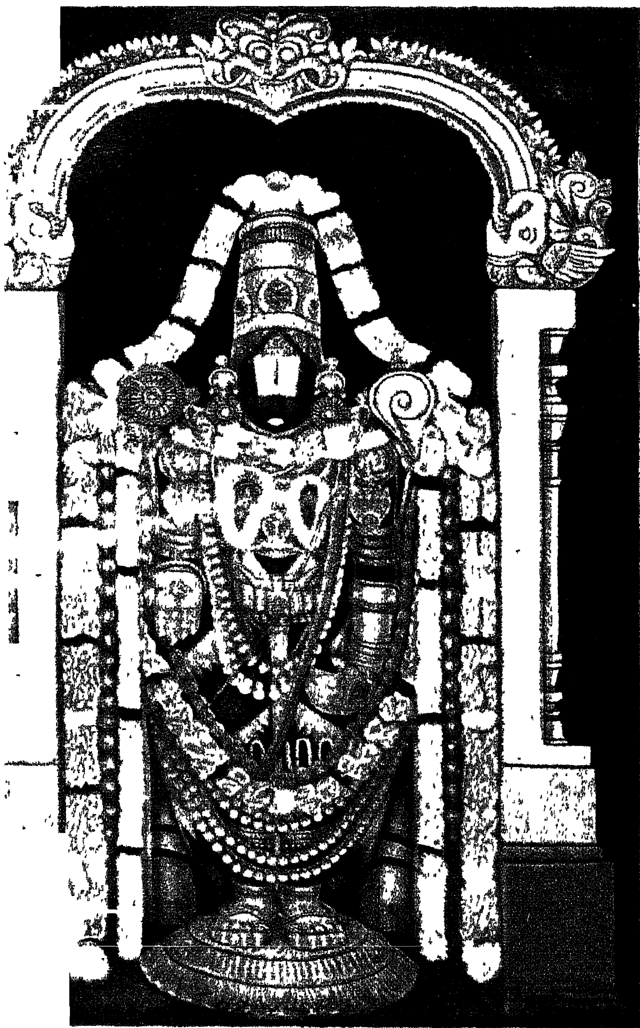
శ్రీ వేంకటేశ సుప్రభాతమ్

శ్లో॥ కౌసల్యాసుప్రజా రామ
పూర్వా సంధ్యా ప్రవర్తతే।
ఉత్తిష్ఠ నరశార్దూల
కర్తవ్యం దైవమాహ్నికమ్॥ ౧

టీక:— కౌసల్యా సుప్రజాః, రామ! = కౌసల్యాదేవియొక్క సత్సంతానమైన ఓ శ్రీరామా!; పూర్వా సంధ్యా = తూర్పుదిక్కున సంజవేళ; ప్రవర్తతే = సంభవించుచున్నది. అనగా తూరుపు తెల తెలవారుచున్నదని భావము; నరశార్దూల = ఓ పురుషోత్తమా; ఉత్తిష్ఠ = లెమ్ము (మేల్కొనుము); దైవం = దేవసంబంధమైన; ఆహ్నికం = పగటివేళ చేయవగిన పూజాది కార్యకలాపము; కర్తవ్యం = చేయవలయును.

తా॥ కౌసల్యాదేవి సత్సంతానమైన ఓ శ్రీరామా! తూర్పు తెల్లవారుచున్నది. దేవపూజాది దినకృత్యములు నెరవేర్పవలయును. ఓ పురుషోత్తమా! నిద్ర మేల్కొనుము.

శ్లో॥ ఉత్తిష్ఠోత్తిష్ఠ గోవింద
ఉత్తిష్ఠ గరుడధ్వజ।
ఉత్తిష్ఠ కమలాకాన్త
త్రైలోక్యం మంగళం కురు॥ ౨

తిరుపతి శ్రీవేంకటేశ్వరస్వామివారు.

టీక :— గోవింద = ఓ గోవిందా ; ఉత్తిష్ఠ, ఉత్తిష్ఠ = లే లెమ్ము (నిద్రనుండి లెమ్ము); గరుడధ్వజ = గరుడపక్షి టెక్కెము గాగల యో స్వామి ; ఉత్తిష్ఠ = లెమ్ము : కమలాకాంత = లక్ష్మి దేవికి భర్తయైన ఓ విష్ణుమూర్తీ ; ఉత్తిష్ఠ = లెమ్ము ! త్రైలోక్యం = మూడులోకములకు ; మంగళం = శుభము : కురు = చేయుము.

తా॥ ఓ గోవిందా ! నిద్రనుండి మేల్కొనుము. ఓ గరుడధ్వజ ! వేగ లెమ్ము. ఓ కమలాపతీ ! వేగ మేల్కొని ముల్లోకములకు శుభ మొనగూర్చుము.

శ్లో॥ మాతః సమస్తజగతాం మధుకైటభారేః
వక్షోవిహారిణి మనోహరదివ్యమూర్తే ।
శ్రీస్వామిని శ్రితజనప్రియదానశీలే
శ్రీ వేంకటేశదయితే తవ సుప్రభాతమ్ ॥ ౩

టీక :— సమస్తజగతాం = సమస్తజగములకును ; మాతః = తల్లివియు ; మధుకైటభారేః = మధువు, కైటభుడను రక్కసులకు శత్రువైన విష్ణుమూర్తియొక్క ; వక్షోవిహారిణి = వక్షఃస్థలమున విహరించుదానవును ; మనోహరదివ్యమూర్తే ! = మనోహరమును, దివ్యము నగు నాకృతిగలదానవును ; శ్రీ స్వామిని = పూజ్యురాలగు యజమానురాలవును ; శ్రితజనప్రియ దానశీలే = ఆశ్రయించిన జనుల ప్రియములను అనగా వారి కోరికల నిచ్చు స్వభావము గలదానవును అగు ; శ్రీ వేంకటేశదయితే = శ్రీ వేంకటేశ్వరుని ప్రియురాలవైన యో లక్ష్మీదేవీ ! ; తవ = నీకు ; సుప్రభాతం = సుప్రభాతము, శుభోదయము (అగుగాక).

తా॥ ఎల్లలోకముల గన్నతల్లివి. సదా విష్ణువక్షస్స్థలమున నుండు దానవు. మనోహరమగు సుందరాకారము గలదానవు. ఆశ్రయించిన వారికి కోరిన కోర్కెల నొసగుదానవును అగు ఓ ఈశ్వరీ! శ్రీ వేంకటేశ దయితా! లక్ష్మీదేవి! నీకు సుప్రభాత మగుగాక.

శ్లో॥ తవ సుప్రభాతమరవిందలోచనే
భవతు ప్రసన్నముఖచంద్రమండలే ।
విధిశంకరేంద్ర వనితాభిరర్చితే
వృషశైలనాథదయితే దయానిధే ॥ ४

టీక:— అరవిందలోచనే = తామరలవంటి కన్నులుగల దానా!; ప్రసన్న ముఖచంద్రమండలే = చంద్రబింబముతో సమాన మైన ప్రసన్నముఖము గలదానా!; విధి, శంకర, ఇంద్ర వనితాభిః = బ్రహ్మ, మహేశ్వరుడు, దేవేంద్రుడు, వీరల భార్యలగు వాణి, గిరిజ, పులోమజలచేత, అర్చితే=పూజింపబడుదానా!; దయానిధే = దయకు పెన్నిధియైనదానా! వృషశైలనాథ దయితే = వృషభాచల నాథుడగు శ్రీ వేంకటేశుని ప్రియురాలవగు ఓ లక్ష్మీదేవి!; తవ = నీకు, సుప్రభాతం = సుప్రభాతము (అగుగాక).

తా॥ దేవీ! నీవు తామరపువ్వులవంటి కన్నులు గలదానవు, చంద్ర బింబమువలె ప్రసన్నమగు నెమ్మోము గలదానవు, బ్రహ్మ, మహేశ్వర, దేవేంద్రుల భార్యలగు సరస్వతీ, పార్వతీ, శచీదేవులచే నిత్యము పూజింప బడుదానవు. దయానిధివి. వృషాచలపతి యగు శ్రీ వేంకటేశ్వరునకు ప్రియురాలవు. ఓ తల్లీ! నీకు సుప్రభాత మగుగాక.

శ్లో॥ అత్ర్యాదిసప్తఋషయస్సముపాస్య సంధ్యా
మాకాశసింధుకమలాని మనోహరాణి ।
ఆదాయ పాదయుగ మర్చయితుం ప్రపన్నాః
శేషాద్రిశేఖరవిభో తవ సుప్రభాతమ్ ॥ ౫

టీక :— అత్ర్యాది సప్తఋషయః = అత్రిమహాముని మొదలగు సప్తఋషులు, సంధ్యాం = ప్రాతస్సంధ్యావందనమును, ఉపాస్య = ఉపాసనగావించి అనగా సంధ్యవార్చి ; మనోహరాణి = మనోజ్ఞములైన ; ఆకాశ సింధు కమలాని = ఆకాశగంగ యందలి పద్మములను : ఆదాయ = గ్రహించి ; పాదయుగం = (మీ) రెండు పాదములను, అర్చయితుం = పూజించుటకు, ప్రపన్నాః = భక్తిచే శరణాగతులై వచ్చి వేచియున్నారు. శేషాద్రిశేఖరవిభో = శేషాద్రిశిఖరమందున్న ఓ విష్ణుమూర్తీ ! తవ = నీకు ; సుప్రభాతం = సుప్రభాతము (అగుగాక).

తా॥ అత్రి మొదలగు సప్తఋషులు వేకువనే సంధ్యావందనము సల్పి, ఆకాశగంగయందలి మేటి తామరలను గొని నీ పాదయుగళమును పూజింప వచ్చియున్నారు. ఓ శేషాచలపతీ ! నీకు సుప్రభాత మగుగాక.

శ్లో॥ పంచాననాబ్జభవ షణ్ముఖవాసవాద్యాః
త్రైవిక్రమాదిచరితం విబుధాః స్తువంతి ।
భాషాపతిః పఠతి వాసరశుద్ధిమారాత్
శేషాద్రిశేఖరవిభో తవ సుప్రభాతమ్ ॥ ౬

టీక :— పంచానన. అబ్జభవ, షణ్ముఖ, వాసవాద్యాః = మహేశ్వరుడు, బ్రహ్మ, కుమారస్వామి, మహేంద్రుడు మొదలగు

వారైన : విబుధాః = దేవతలు: త్రైవిక్రమాదిచరితం=(మీ) త్రివిక్రమావతారాది సంబంధమగు చరితమును ; స్తువంతి = స్తోత్రముచేయుచున్నారు ; భాషాపతిః=బృహస్పతి ; వాసరశుద్ధిమ్=తిథివార నక్షత్ర యోగకరణాది దినశుద్ధిని, ఆరాత్ = సమీపముననే ; పఠతి = చదువుచున్నాడు ; శేషాద్రిశేఖరవిభో = ఓ వేంకటాచలపతీ ; తవ = నీకు ; సుప్రభాతం = సుప్రభాతము (అగుగాక).

తా॥ బ్రహ్మ, మహేశ్వరుడు, కుమారస్వామి, దేవేంద్రుడు మొదలగు దేవతలు నీ త్రివిక్రమావతారము మొదలగు దివ్య చరితములను స్తోత్రము చేయుచున్నారు. బృహస్పతి చేరువలో దినశుద్ధి (పంచాంగము) చదువుచున్నాడు. ఓ శేషాచలపతీ ! నీకు సుప్రభాత మగుగాక.

శ్లో॥ ఈషత్ప్రఫుల్లసరసీరుహనారికేళ
పూగద్రుమాదిసుమనోహర పాళికానామ్ ।
ఆవాతి మందమనిలః సహ దివ్యగంధైః
శేషాద్రిశేఖరవిభో తవ సుప్రభాతమ్ ॥ ౭

టీక :— ఈషత్ప్రఫుల్ల, సరసీరుహ, నారికేళ, పూగద్రుమాది, సుమనోహర, పాళికానాం = కొంచెముగా వికసించిన తామరలయొక్కయు, కొబ్బరి, పోక మొదలగు చెట్లయొక్క మిక్కిలి మనోహరములైన మోవులయొక్కయు, దివ్యగంధైః సహ = దివ్యమైన పరిమళములతోగూడి, అనిలః = గాలి, మందం = మెల్లగా ; ఆవాతి = వీచుచున్నది. శేషాద్రిశేఖరవిభో = ఓ శేషాచలపతీ ! తవ = నీకు ; సుప్రభాతం = సుప్రభాతము (అగుగాక.)

తా॥ కొద్దిగా విచ్చిన తామరపూవుల యొక్కయు, కొబ్బరి, పోక మొదలగు చెట్ల మనోహరములగు మోవుల యొక్కయు, దివ్య పరిమళ

ములతో గూడి, గాలి మెల్లగా వీచుచున్నది. ఓ శేషాచలపతీ! నీకు సుప్రభాత మగుగాక.

శ్లో॥ ఉన్మీల్య నేత్రయుగముత్తమపంజరస్థాః
పాత్రావశిష్ట కదళీఫలపాయసాని ।
భుక్త్వా సలీలమథ కేళిశుకాః పఠంతి
శేషాద్రిశేఖరవిభో తవ సుప్రభాతమ్ ॥ ౮

టీక:— ఉత్తమ పంజరస్థాః = శ్రేష్ఠములైన పంజరము లందున్న; కేళిశుకాః = క్రీడార్థముంచబడిన చిలుకలు; నేత్ర యుగం = రెండు కన్నులను; ఉన్మీల్య = బాగుగా తెఱచి; పాత్రావశిష్ట కదళీఫల పాయసాని = పాత్రయందు ఆరగించగా మిగిలిన యరటిపండ్లను, పాయసములను; భుక్త్వా = భుజించి, సలీలం = విలాసముగా; పఠంతి = పాడుచున్నవి, శేషాద్రిశేఖరవిభో = ఓ వేంకటాచలపతీ! తవ = నీకు; సుప్రభాతం = సుప్రభాతము (అగుగాక).

తా॥ ఓ వేంకటేశ్వరస్వామీ! మేలైన పంజరములందు పెంపుడు చిలుకలు కన్నులుతెరచి గిన్నెలలో ఆరగించగా మిగిలిన యరటిపండ్లను, పాయసమును తిని విలాసముగా పాడుచున్నవి, నీకు సుప్రభాత మగుగాక.

శ్లో॥ తంత్రీప్రకర్షమధురస్వనయా విపంచ్యా
గాయత్యనంతచరితం తవ నారదోఽపి ।
భాషాసమగ్రమసకృత్కరచారరమ్యం
శేషాద్రిశేఖరవిభో తవ సుప్రభాతమ్ ॥ ౯

టీక:— నారదోఽపి = నారదమహాముని కూడ. తంత్రీప్రకర్ష, మధుర. స్వనయా = తంత్రులయొక్క పట్టుచే మధురమైన శబ్దముగల. విపంచ్యా = ఏడు తంతులు గల విపంచియను వీణావాద్యముచే, భాషాసమగ్రం = భాషామయమైనట్టియు, లేదా భాషచే సమగ్రమైనమువంటియు, అసకృత్కర చారురమ్యం = మాటి మాటికిని చేయాడింపులచే మనోహరమును అగు: తవ = నీయొక్క, అనంత చరిత్రం = తుదిలేని చరిత్రమును, లేక. అనంత = తుదిలేనివాడా: తవ = నీయొక్క; చరితం = చరిత్రమును అనికూడ చెప్పనగును. గాయతి = గానముచేయున్నాడు; శేషాద్రిశేఖరవిభో = శేషాచలాధిపతీ: తవ = నీకు; సుప్రభాతం = సుప్రభాతము (అగుగాక).

తా॥ నారదమహాముని తంతులనీడ్చి పట్టుటచే మధురనాదము గల వీణతోగూడ భాషామయమైన నీ యనంతచరితమును పలుమారు రమ్యముగా చేయాడించుచు గానముచేయుచున్నాడు. ఓ శేషాచలపతీ! నీకు సుప్రభాత మగుగాక!

శ్లో॥ భృంగావళీ చ మకరందరసానువిద్ధ
ఝంకారగీతనినదైః సహ సేవనాయ ।
నిర్యాత్యుపాంత సరసీకమలోదరేభ్యః
శేషాద్రిశేఖరవిభో తవ సుప్రభాతమ్ ॥ ౧౦

టీక:— భృంగావళీ చ = తుమ్మెదల గుంపు, మకరంద. రసానువిద్ధ, ఝంకారగీత నినదైః సహ = (మకరందమను) పూదేనెను పానము చేయుటవలన గలిగిన ఝంకారమను గీతికా ధ్వనులతో: సేవనాయ = (మిమ్ము) సేవించుటకు; సరసీ,

కమలోదరేభ్యః = తటాకములందలి తామరపూవుల మధ్యనుండి : నిర్యాతి = బయటకి వచ్చుచున్నది, శేషాద్రిశేఖరవిభో = ఓ శేషాద్రి నాథా ! తవ = నీకు ; సుప్రభాతం = సుప్రభాతము (అగుగాక).

తా॥ చుమ్మెదపెండు మకరందరస పానముచే విజృంభించిన ఝుంకార గీతముల ధ్వనులతో సమీప సరస్సులందలి తామరపూవులలోనుండి వెలువడి మిమ్ము సేవించుటకు వచ్చుచున్నది. ఓ శేషాచలపతీ ! నీకు సుప్రభాత మగుగాక.

శ్లో॥ యోషాగణేన వరదధ్ని విమథ్యమానే
ఘోషాలయేషు దధిమంథనతీవ్రఘోషాః ।
రోషాత్కలిం విదధతే కకుభశ్చ కుంభాః
శేషాద్రిశేఖరవిభో తవ సుప్రభాతమ్ ॥ ౧౧

టీక :— ఘోషాలయేషు = గొల్లయిండ్ల యందు. యోషాగణేన = స్త్రీ జనముచేత. వరదధ్ని = శ్రేష్ఠమైన పెఱుగు. విమథ్యమానే సతి = చిలుకబడిన దగుచుండగా, దధిమంథన. తీవ్ర. ఘోషాః = పెఱుగు చిలుకుటవలన కల్గిన తీవ్రమైన శబ్దముగల, కకుభః = దిక్కులున్ను ; కుంభాశ్చ = కడవలును. రోషాత్ = కోపమువలన, కలిం = కలహమును. విదధతే = చచ్చుచున్నవి (వలెనే యున్నవి). శేషాద్రిశేఖరవిభో = శేషాద్రిపర్వతమందున్న యోవిష్ణుమూర్తీ ! తవ = నీకు, సుప్రభాతం = సుప్రభాతము (అగుగాక).

తా॥ గొల్లయిండ్లలో గొల్లభామలు పెఱుగు చిలుకుచున్నారు. ఆ చిలికిన చప్పుడు ప్రతిధ్వనించుచు, పెఱుగు కడవలును, దిక్కులును తగవులాడుచున్నవా యనునట్లు ఘోషించుచున్నది. ఓ వేంకటాచలపతీ ! నీకు సుప్రభాత మగుగాక.

శ్లో॥ పద్మేశమిత్రశతపత్రగతాళివర్గాః
హర్తుం శ్రియం కువలయస్య నిజాంగలక్ష్మ్యా ।
భేరీనినాదమివ బిభ్రతి తీవ్రనాదం
శేషాద్రి శేఖరవిభో తవ సుప్రభాతమ్ ॥ ౧౨

టీక :— పద్మేశ. మిత్ర. శతపత్రగతాళివర్గాః = కమలనాథుడగు సూర్యునకు మిత్రములైన శతపత్రములను. తామరపూవులందున్న తుమ్మెదపిండులు ; నిజాంగలక్ష్మ్యా = తమ దేహకాంతిచేత. కువలయస్య = నల్లకలువయొక్క, శ్రియం = కాంతిని, హర్తుం = అపహరింపటకై. భేరీనినాదమివ = భేరీనాదమును (చేయునవి) వలెనే. తీవ్రనాదం = పెద్ద ధ్వనిని. బిభ్రతి = వహించుచున్నవి. శేషాద్రిశేఖరవిభో = ఓ శేషాద్రిశిఖరమందలి విష్ణుమూర్తీ ! తవ = నీకు ; సుప్రభాతం = సుప్రభాతము (అగుగాక).

తా॥ పద్మినీవల్లభుడగు సూర్యునికి మిత్రములైన తామరలయందుండు తుమ్మెదలు తమ దేహకాంతిచే కలువల నల్లని కాంతిని హరించుటకై భేరీ వాయించువవి వలెనే తీవ్రనాదము చేయుచున్నవి. ఓ వేంకటాచలపతీ ! నీకు సుప్రభాత మగుగాక.

శ్లో॥ శ్రీమన్నభీష్టవరదాఖిలలోకబంధో
శ్రీ శ్రీనివాస జగదేకదయైకసింధో ।
శ్రీదేవతాగృహభుజాంతరదివ్యమూర్తే
శ్రీ వేంకటాచలపతే తవ సుప్రభాతమ్ ॥ ౧౩

టీక :— శ్రీమన్ = లక్ష్మీయుక్తుడా ; అభీష్టవరద ! = కోరిన వరముల నొసగువాడా ; అఖిలలోకబంధో ! = సమస్తలోక

ములకు బంధువైనవాడా; శ్రీ శ్రీనివాస! = పూజ్యురాలైన లక్ష్మీదేవికి నివాసస్థలమైనవాడా; జగదేక దయైక సింధో = జగమునందంతటను (జగత్తుకంతటికిని) అద్వితీయుడవైన (ఒక్కడవేయైన) దయాసముద్రుడా; శ్రీ దేవతాగృహ భుజాంతర దివ్యమూర్తే: = లక్ష్మీదేవికి నివాసమైన భుజాంతరము (వక్షము) చేత మనోహరమైన యాకృతి గలవాడా: శ్రీ వేంకటాచలపతే = ఓ సంపద్యుక్త వేంకటాచలపతీ! తవ = నీకు; సుప్రభాతం = సుప్రభాతము (అగుగాక).

తా॥ శ్రీమంతుడవగు నో వేంకటాచలపతీ! కోరిన వరములనెల్ల నొసగువాడవు. సకలలోక బాంధవుడవు. పూజ్యురాలగు లక్ష్మీదేవికి నివాస్థానమైనవాడవు. జగత్తులో నీవే దయానిధివి. లక్ష్మీదేవికి నివాసమగు పెన్నురముచే మనోహరమగు మూర్తిగలవాడవు. స్వామీ! నీకు సుప్రభాత మగుగాక.

శ్లో॥ శ్రీ స్వామిపుష్కరిణికాఽఽప్లవ నిర్మలాంగాః
శ్రేయోఽర్థినో హరవిరించిసనందనాద్యాః।
ద్వారే వసంతి వరవేత్రహతోత్తమాంగాః
శ్రీ వేంకటాచలపతే తవ సుప్రభాతమ్॥ ౧౪

టీక: — శ్రీ స్వామిపుష్కరిణికాఽఽప్లవ, నిర్మలాంగాః = శ్రీ స్వామిపుష్కరిణియందు మునుగుటచే, నిర్మలమైన దేహము గలవారై; శ్రేయోఽర్థినః = శ్రేయస్సు కోరువారగుచు; హర, విరించి, సనందనాద్యాః = ఈశ, బ్రహ్మ, సనందనాదులు; వరవేత్రహతోత్తమాంగాః = (ద్వారపాలకులచే) శ్రేష్ఠములైన పేము బెత్తములచే గొట్టబడిన శిరములు గలవారగుచు; ద్వారే = ద్వారము

నందు ; వసంతి = వేచియున్నారు. శ్రీ వేంకటాచలపతే ! = ఓ వేంకటాచలపతీ ! తవ = నీకు : సుప్రభాతం = సుప్రభాతము (అగుగాక)

తా॥ బ్రహ్మ, మహేశ్వరుడు, సనందనమహర్షి మొదలగు వారందరును, శ్రేయస్సుకొరకు శ్రీ స్వామిపుష్కరిణియందు మునిగి నిర్మల దేహులైవచ్చి తలలపై బెత్తపుదెబ్బలను తినుచు, వాకిట వేచియున్నారు. ఓవేంకటాచలపతీ ! నీకు సుప్రభాత మగుగాక.

శ్లో॥ శ్రీ శేషశైల గరుడాచల వేంకటాద్రి
నారాయణాద్రి వృషభాద్రి వృషాద్రిముఖ్యామ్ ।
ఆఖ్యాం త్వదీయవసతే రనిశం వదంతి
శ్రీ వేంకటాచలపతే తవ సుప్రభాతమ్ ॥ ౧౫

టీక :— త్వదీయవసతేః = నీ నివాసమునకు ; శ్రీ శేషశైల. గరుడాచల. వేంకటాద్రి. నారాయణాద్రి. వృషభాద్రి. వృషాద్రి ముఖ్యాం = శేషాచలమని. గరుడాచలమని. వేంకటాద్రి. లేక వేంకటాచలమని, నారాయణాద్రియని, వృషభాద్రియని, వృషాద్రి యని, ముఖ్యాం = మొదలుగాగల : ఆఖ్యాం = నామములను ; అనిశం = ఎల్లప్పుడును ; వదంతి = చెప్పుచున్నారు. శ్రీ వేంకటాచలపతే = శ్రీ వేంకటాచలపతీ ! తవ = నీకు : సుప్రభాతం = సుప్రభాతము (అగుగాక).

తా॥ ఓ వేంకటాచలపతీ ! నీ నివాసమగు ఈ తిరుమల కొండను శేషాద్రి, గరుడాచలము, వేంకటగిరి, నారాయణగిరి, వృషభాచలము, వృషాద్రి మొదలగు నామములతో పేర్కొందురు. నీకు సుప్రభాత మగుగాక.

శ్లో॥ సేవాపరాః శివసురేశకృశానుధర్మ
రక్షోఽంబునాథ పవమాన ధనాధినాథాః ।
బద్ధాంజలిప్రవిలసన్నిజశీర్ష దేశాః
శ్రీ వేంకటాచలపతే తవ సుప్రభాతమ్ ॥ ౧౬

టీక : — శివ, సురేశ, కృశాను, ధర్మ, రక్షః, అంబునాథ, పవమాన, ధనాధినాథాః = ఈశ్వరుడు, దేవేంద్రుడు, అగ్ని, యమధర్మరాజు, నైఋతి, వరుణుడు, వాయువు, కుబేరుడు నగు నష్ట దిక్పాలురును ; బద్ధాంజలి. ప్రవిలస న్నిజశీర్ష దేశాః = (నమస్కారమునకై) కూర్పబడిన కైమోడ్పులచే ప్రకాశించు శిరోభాగములు గలవారై అనగా నంజలుల శిరమున దాల్చువారగుచు, సేవాపరాః = (మీకు) సేవజేయుటయం దాసక్తిగలవారై (యున్నారు). శ్రీ వేంకటాచలపతే = ఓ వేంకటాచలపతీ ! తవ = నీకు ; సుప్రభాతం = సుప్రభాతము (అగుగాక).

తా॥ ఈశ్వరుడు, ఇంద్రుడు, అగ్ని, యముడు, నిర్ఋతి, వరుణుడు, వాయువు, కుబేరుడు నగు నెనిమిదిమంది దిక్పాలకులును నీ సేవకై శిరములందు కేలోడ్చి వేచియున్నారు. ఓ వేంకటాచలపతీ ! నీకు సుప్రభాత మగుగాక.

శ్లో॥ ధాటీషు తే విహగరాజ మృగాధిరాజ
నాగాధిరాజ గజరాజ హయాధిరాజాః ।
స్వస్వాధికారమహిమాదిక మర్థయంతే
శ్రీ వేంకటాచలపతే తవ సుప్రభాతమ్ ॥ ౧౭

టీక :— తే = నీ యొక్క ; ఘాటీషు = గమనములందు (వాహ్యాళులందు) ; విహగరాజ, మృగాధిరాజ, నాగాధిరాజ, గజ రాజ, హయాధిరాజాః = (శ్రీ వైనతేయుడు మొదలగువారు). గరుడుడు, సింహము, ఆదిశేషుడు, ఐరావతము, ఉచ్చైఃశ్రవము అనునవి ; స్వస్వాధికార మహిమాదికం = వారి వారి యధికారము, మహిమ మొదలగువానిని ; ఆర్థయంతే = ప్రార్థించుచున్నారు. శ్రీ వేంకటాచలపతే ! = ఓ వేంకటాచలపతీ ! తవ = నీకు ; సుప్ర భాతం = సుప్రభాతము (అగుగాక).

తా॥ ఓ వేంకటాచలపతీ ! నీ వాహ్యాళులందు గరుడుడు, సింహము, ఆదిశేషుడు, గజేంద్రుడు, తురగేంద్రుడును, వారివారి యధికార మహి మాదికమును యాచించుచున్నారు. ఓ స్వామీ ! నీకు సుప్రభాత మగుగాక.

శ్లో॥ సూర్యేందుభౌమబుధవాక్పతికావ్యసౌరి
స్వర్భానుకేతుదివిషత్పరిషత్ప్రధానాః ।
త్వద్దాసదాసచరమావధిదాసదాసాః
శ్రీ వేంకటాచలపతే తవ సుప్రభాతమ్ ॥ ౧౮

టీక :— సూర్యేందు, భౌమ, బుధ, వాక్పతి, కావ్య, సౌరి, స్వర్భాను, కేతు, దివిషత్పరిషత్ప్రధానాః = సూర్యుడు, చంద్రుడు, అంగారకుడు, బుధుడు, గురుడు, శుక్రుడు, శని, రాహువు, కేతువు, అను దేవసభలోని ప్రధానులు (నవగ్రహములు) ; త్వద్దాస, దాస, చరమావధి, దాసదాసాః = నీ దాసులకు, దాసులలో కడపటి మేరనున్న దాసులకు దాసులై (యున్నారు). శ్రీ వేంకటాచలపతే = ఓ వేంకటాచలపతీ ! తవ = నీకు ; సుప్రభాతం = సుప్రభాతము (అగుగాక).

తా॥ ఓ స్వామీ ! సూర్యుడు, చంద్రుడు, అంగారకుడు, బుధుడు, బృహస్పతి, శుక్రుడు, శని, రాహువు, కేతువు అను దేవసభా ప్రధానులగు నవగ్రహములును, మీ దాస దాసచరమావధి దాసానుదాసులై యున్నారు. ఓ వేంకటాచలపతీ ! నీకు సుప్రభాత మగుగాక.

శ్లో॥ త్వత్పాదధూళిభరితస్ఫురితోత్తమాంగాః
స్వర్గాపవర్గనిరపేక్షనిజాంతరంగాః ॥
కల్పాగమాఽఽకలనయాఽఽకులతాం లభంతే
శ్రీ వేంకటాచలపతే తవ సుప్రభాతమ్ ॥ ౧౯

టీక :— త్వత్పాద, ధూళి, భరిత, స్ఫురితోత్తమాంగాః = మీ పాదరేణువులతో నిండి ప్రకాశించు శిరములు గలవారు, (అనగా మీ పాదసేవకులు); స్వర్గాపవర్గ నిరపేక్ష నిజాంతరంగాః = స్వర్గము, మోక్షము, వీనియందు అపేక్షలేని మనసుగలవారై ; కల్పాగమాకలనయా = మఱొక కల్పము వచ్చునను భావనచేత ; ఆకులతాం = వ్యాకులతను ; లభంతే = పొందుచున్నారు. శ్రీ వేంకటాచలపతే = ఓ వేంకటేశ్వరస్వామీ ! తవ = నీకు ; సుప్రభాతం = సుప్రభాతము (అగుగాక).

తా॥ ఓ వేంకటాచలపతీ ! నీ పాదధూళిని శిరమున ధరింపగల్గిన వారు స్వర్గమోక్షములనుకూడ నొల్లక మఱొక కల్పము వచ్చునను నూహచే వ్యాకులపడుచుందురు. ఈ శ్వేతవరాహకల్పము తర్వాత నీ కొండయందీ దేవునకింత మహిమ యుండదనియు, ఈ కల్పమునందే మిక్కిలి గొప్ప మహిమ కలదనియు పురాణములందు ప్రసిద్ధము. (ఒక కల్పము కొన్ని లక్షల సంవత్సరముల కాలము). ఓ వేంకటాచలపతీ ! నీకు సుప్రభాత మగుగాక.

శ్లో॥ త్వద్గోపురాగ్రశిఖరాణి నిరీక్షమాణాః
స్వర్గాపవర్గపదవీం పరమాం శ్రయంతః ।
మర్త్యా మనుష్యభువనే మతిమాశ్రయంతే
శ్రీ వేంకటాచలపతే తవ సుప్రభాతమ్ ॥ ౨౦

టీక :— మర్త్యాః = మనుజులు ; పరమాం = ఉత్కృష్టమైన ; స్వర్గాపవర్గపదవీం = స్వర్గలోక మార్గమును, మోక్ష మార్గమును ; శ్రయంతః = పొందుచున్నవారగుచు ; త్వద్గోపురాగ్రశిఖరాణి = మీ దేవాలయ గోపురాగ్రశిఖరములను ; నిరీక్షమాణాః — చూచుచున్నవారై ; మనుష్యభువనే = మనుష్యలోకమునందు (నివసింప) ; మతిం = బుద్ధిని ; ఆశ్రయంతే = పొందుచున్నారు. శ్రీ వేంకటాచలపతే = ఓ వేంకటాచలపతీ ! తవ = నీకు ; సుప్రభాతం = సుప్రభాతము (అగుగాక).

తా॥ స్వర్గమోక్షములకు పోవువారుకూడ త్రోవలో మీ దేవాలయ గోపుర శిఖరములను జూచి యానందపారవశ్యమున స్వర్గమోక్షముల నొల్లక, ఈ మానవలోకముననే మిమ్ముల సేవించు భాగ్యము కలుగగలదని ఇందే పుట్ట గోరుచుందురు. ఓ వేంకటాచలపతీ ! నీకు సుప్రభాతమగుగాక.

శ్లో॥ శ్రీభూమినాయక దయాదిగుణామృతాబ్ధే
దేవాధిదేవ జగదేక శరణ్యమూర్తే ।
శ్రీమన్ననంతగరుడాదిభి రర్చితాంఘ్రే
శ్రీ వేంకటాచలపతే తవ సుప్రభాతమ్ ॥ ౨౧

టీక :— శ్రీభూమినాయక = శ్రీదేవికిని, భూదేవికిని నాయకుడవైనవాడా! దయాదిగుణామృతాబ్ధే = దయ మొదలైన సుగుణములకు సుధాసాగరమువంటివాడా! దేవాధిదేవ = దేవతల కెల్ల ప్రధాన దేవుడా! శ్రీమన్ = సంపద్యుక్తుడైనవాడా; అనంత గరుడాధిభిః = అనంతుడు (ఆదిశేషుడు), గరుడుడు, విష్వక్సేనుడు మొదలగు వారిచేత; అర్చితాంఘ్రే = పూజింపబడిన పాదములు గలవాడా! శ్రీ వేంకటాచలపతే = ఓ వేంకటాచలపతీ! తవ = నీకు; సుప్రభాతం = సుప్రభాతము (అగుగాక).

తా॥ ఓ దేవదేవా! వేంకటాచలపతీ! శ్రీభూదేవులకు నాయకుడవు. దయాది సుగుణములకు పాలసముద్రమువంటివాడవు. ఈ లోకమున కింతటికిని నీ వొక్కడవే శరణ్యుడవు. అనంతగరుడాదులచే బూజింపబడు పాదములు గలవాడవు. శ్రీమంతుడవు. ఓ స్వామీ! నీకు సుప్రభాత మగుగాక.

శ్లో॥ శ్రీ పద్మనాభ పురుషోత్తమ వాసుదేవ
వైకుంఠ మాధవ జనార్దన చక్రపాణే ।
శ్రీవత్సచిహ్న శరణాగతపారిజాత
శ్రీ వేంకటాచలపతే తవ సుప్రభాతమ్ ॥ ౨౨

టీక :— శ్రీ పద్మనాభ, పురుషోత్తమ, వాసుదేవ, వైకుంఠ, మాధవ, జనార్దన, చక్రపాణే = ఓ పద్మనాభ, పురుషోత్తమ, వాసుదేవ, వైకుంఠ, మాధవ, జనార్దన, చక్రపాణీ; శ్రీవత్సచిహ్న = శ్రీవత్సమను పుట్టుమచ్చ గలవాడా; శరణాగతపారిజాత = శరణు జొచ్చినవారికి పారిజాతమును [illegible] వాడా! శ్రీ వేంకటాచలపతే = ఓ వేంకటాచలపతీ! తవ = నీకు; సుప్రభాతం = సుప్రభాతము (అగుగాక).

తా॥ ఓ పద్మనాభా! పురుషోత్తమా! వాసుదేవా! వైకుంఠా! మాధవా! ఓ జనార్దనా! చక్రపాణీ! శ్రీవత్సచిహ్నా! శరణార్థులకు పారిజాతమువంటివాడా! శ్రీ వేంకటాచలపతీ! నీకు సుప్రభాత మగుగాక.

శ్లో॥ కందర్పదర్పహరసుందరదివ్యమూర్తే
కాంతాకుచాంబురుహకుట్మలలోలదృష్టే ।
కల్యాణనిర్మలగుణాకర దివ్యకీర్తే
శ్రీ వేంకటాచలపతే తవ సుప్రభాతమ్ ॥ ౨౩

టీక:— కందర్ప, దర్ప, హర, సుందర, దివ్యమూర్తే = మన్మథుని దర్పమును హరించు సుందరమైన దివ్యాకృతిగలవాడా! అనగా (మన్మథునికంటె సుందరమగు నాకారము గలవాడా అని భావము). కాంతాకుచాంబురుహ కుట్మలలోలదృష్టే = ప్రియురాలి తామరమొగ్గలవంటి కుచములయందు ఆసక్తమైన దృష్టిగలవాడా! కల్యాణ నిర్మల గుణాకర దివ్యకీర్తే = శుభకరమైన నిర్మల గుణములకు స్థానమగు దివ్యకీర్తిగలవాడా! శ్రీ వేంకటాచలపతే = ఓ వేంకటాచలపతీ! తవ = నీకు; సుప్రభాతం = సుప్రభాతము (అగుగాక).

తా॥ మన్మథుని దర్ప మడంపజాలు సుందరమూర్తీ! తామరమొగ్గల వంటి ప్రియురాలి స్తనములందు ప్రసరించు చూపులు గలవాడా! అనంత కల్యాణ నిర్మలగుణములకు తానకమైనవాడా! దివ్యకీర్తి గలవాడా! ఓ వేంకటాచలపతీ! నీకు సుప్రభాత మగుగాక.

శ్లో॥ మీనాకృతే కమఠ కోల నృసింహ వర్ణిన్
స్వామిన్ పరశ్వథతపోధన రామచంద్ర ।
శేషాంశరామ యదునందన కల్కిరూప
శ్రీ వేంకటాచలపతే తవ సుప్రభాతమ్ ॥ ౨౪

టీక :— మీనాకృతే = మత్స్యాకారము ధరించిన యో స్వామీ ! కమఠ = కూర్మమూర్తీ ! కోల = వరాహమూర్తీ ! నృసింహ = నారసింహమూర్తీ ! వర్ణిన్ = బ్రహ్మచారిరూపమున నున్న త్రివిక్రమ స్వరూపా ! స్వామిన్ = ఓ స్వామీ ! పరశ్వథ తపోధన=పరశువుగల తాపసీ ! అనగా పరశురామా ! రామచంద్ర= శ్రీరామా ! శేషాంశరామ = ఆదిశేషావతారమగు నో బలరామా ! యదునందన = శ్రీకృష్ణా ! కల్కిరూప = ఓ కల్క్యవతారా ! శ్రీ వేంకటాచలపతే = (దశావతార స్వరూపుడవగు) ఓ వేంకటాచల పతీ ! తవ = నీకు ; సుప్రభాతం = సుప్రభాతము (అగుగాక).

తా॥ ఓ స్వామీ ! నీవు మత్స్యము (చేప), కూర్మము (తాబేలు), వరాహము (పంది), నరసింహము, వామనుడు, పరశురాముడు, శ్రీరాముడు, బలరాముడు, శ్రీకృష్ణుడు, కల్కి యను పది యవతార ముల లోకోద్ధరణమునకై దాల్చినవాడవు. శ్రీ వేంకటాచలపతీ ! నీకు సుప్రభాత మగుగాక.

శ్లో॥ ఏలాలవంగఘనసారసుగంధితీర్థం
దివ్యం వియత్సరితి హేమఘటేషు పూర్ణమ్ ।
ధృత్వాఽద్య వైదికశిఖామణయః ప్రహృష్టాః
తిష్ఠంతి వేంకటపతే తవ సుప్రభాతమ్ ॥ ౨౫

టీక :— వైదికశిఖామణయః = వేదవిదులైన బ్రాహ్మణోత్తములు ; ఏలా, లవంగ, ఘనసార, సుగంధి = ఏలకులు, లవంగములు, పచ్చకర్పూరము. వీనిచేత పరిమళభరితమైన ; దివ్యం = మనోజ్ఞమైన ; తీర్థం = జలమును ; వియత్సరితి = ఆకాశగంగనుండి ; హేమఘటేషు = బంగారుకడవలలో ; పూర్ణం = నిండుగా ; ధృత్వా = ధరించి ; ప్రహృష్టాః = మిక్కిలి హర్షించుచున్నవారై ; అద్య = ఇప్పుడు ; తిష్ఠంతి = వేచియున్నారు, వేంకటపతే = ఓ వేంకటాచలపతీ ! తవ = నీకు ; సుప్రభాతం = సుప్రభాతము (అగుగాక).

తా॥ వైదికోత్తములు ఏలకులు, లవంగములు, పచ్చకర్పూరము, వీనిచే సువాసితమైన దివ్యమైన యాకాశగంగనీటిని బంగారుకడవలనిండుగ మోచి మీ యారాధనకై సంతోషముతో వేచియున్నారు. ఓ వేంకటాచలపతీ ! నీకు సుప్రభాత మగుగాక.

శ్లో॥ భాస్వానుదేతి వికచాని సరోరుహాణి
సంపూరయంతి నినదైః కకుభో విహంగాః ।
శ్రీవైష్ణవాస్సతతమర్థితమంగళాస్తే
ధామాశ్రయంతి తవ వేంకట సుప్రభాతమ్ ॥ ౨౫

టీక : — భాస్వాన్ = సూర్యభగవానుడు : ఉదేతి = ఉదయించుచున్నాడు : సరోరుహాణి = పద్మములు ; వికచాని = వికసించినవి ; విహంగాః = పక్షులు ; నినదైః = శబ్దములచే : కకుభః = దిక్కులను ; సంపూరయంతి = నింపుచున్నవి : శ్రీవైష్ణవాః = శ్రీవైష్ణవులు ; సతతం = ఎల్లప్పుడును ; అర్థితమంగళాః = ప్రార్థించుచున్న శుభము గలవారై ; తే = నీ యొక్క ; ధామ = దివ్యసన్నిధిని ;

ఆశ్రయంతి = ఆశ్రయించుచున్నారు, వేంకట = ఓ వేంకటేశ్వర స్వామీ ; తవ = నీకు ; సుప్రభాతం = సుప్రభాతము (అగుగాక).

తా॥ ఓ వేంకటాచలపతీ ! సూర్యుడుదయించుచున్నాడు. తామరలు వికసించుచున్నవి. పక్షులు కలకల శబ్దములచే నల్దిక్కులు నింపుచున్నవి. శ్రీ వైష్ణవులు మంగళముల గోరుచు సన్నిధిలో వేచియున్నారు. స్వామీ ! నీకు సుప్రభాత మగుగాక !

శ్లో॥ బ్రహ్మాదయస్సురవరా స్సమహర్షయ స్తే
సంతస్సనందనముఖా స్త్వథ యోగివర్యాః ।
ధామాంతికే తవ హి మంగళవస్తుహస్తాః
శ్రీ వేంకటాచలపతే తవ సుప్రభాతమ్ ॥ ౨౭

టీక :— తే = ప్రసిద్ధులైన ; బ్రహ్మాదయః = బ్రహ్మ మొదలైన ; సురవరాః = దేవోత్తములు ; సమహర్షయః = మహర్షులతో గూడినవారును ; అథ = మఱియు ; సంతః = సత్పురుషులగు ; సనందనముఖాః = సనందనప్రముఖులగు ; యోగివర్యాః = యోగివర్యులును ; తవ = నీ యొక్క : ధామాంతికే = ఆలయ సమీపమున ; మంగళవస్తుహస్తాః = పూజార్థములగు శోభనవస్తువులు హస్తములందు గలవారై (యున్నారు). శ్రీ వేంకటాచలపతే = ఓ వేంకటాచలపతీ : తవ = నీకు : సుప్రభాతం = సుప్రభాతము (అగుగాక).

తా॥ ఓ వేంకటేశా ! బ్రహ్మ మొదలగు దేవతలందరును, ఋషీశ్వరులును, సనందనుడు మొదలగు యోగీశ్వరులును, మంగళమగు వస్తువులను కేలబూని నీ సన్నిధిచేరువ వేచియున్నారు. స్వామీ ! నీకు సుప్రభాత మగుగాక.

శ్లో॥ లక్ష్మీనివాస నిరవద్యగుణైకసింధో
సంసారసాగర సముత్తరణైకసేతో ।
వేదాంతవేద్య నిజవైభవ భక్తభోగ్య
శ్రీ వేంకటాచలపతే తవ సుప్రభాతమ్ ॥ ౨౮

టీక :— లక్ష్మీనివాస = లక్ష్మీదేవికి నివాసస్థాన భూతుడా ! నిరవద్యగుణైకసింధో = దోషరహితములగు కల్యాణ గుణములకు సముద్రమువంటి వాడా ! సంసారసాగర సముత్తరణైకసేతో = సంసారమను సముద్రమును దాటుటకు ముఖ్యమైన వంతెనవంటి వాడా ! వేదాంతవేద్య నిజవైభవ = వేదాంతముచే అనగా ఉపనిషదాదులచే దెలిసికొనదగిన నిజవైభవము గలవాడా ! భక్తభోగ్య = భక్తులచే అనుభవింపబడువాడా ! శ్రీ వేంకటాచలపతే = ఓ శ్రీనివాసా ! తవ = నీకు ; సుప్రభాతం = సుప్రభాతము (అగుగాక).

తా॥ ఓ శ్రీనివాసా ! కల్యాణగుణసాగరా ! నీవు ఈ సంసారసముద్రమును దాటుటకు వంతెనవంటివాడవు. ఉపనిషత్తులచే తెలిసికొనదగిన వైభవముగలవాడవు. ఓ భక్తభోగ్యా ! వేంకటాచలపతీ ! నీకు సుప్రభాతమగుగాక.

శ్లో॥ ఇత్థం వృషాచలపతే రిహ సుప్రభాతం
యే మానవాః ప్రతిదినం పఠితుం ప్రవృత్తాః ।
తేషాం ప్రభాతసమయే స్మృతిరంగభాజాం
ప్రజ్ఞాం పరార్థసులభాం పరమాం ప్రసూతే ॥ ౨౯

టీక :— ఇత్థం=ఈ విధముగా ; వృషాచలపతేః=వేంకటాచలపతికి ; ఇహ = ఈ ప్రాతఃకాలమున, లేక యీ లోకమున ; సుప్రభాతం=సుప్రభాత స్తవమును ; యే మానవాః=యే మనుజులు ; ప్రతిదినం = ప్రతిదినమును ; పఠితుం = చదువుటకు ; ప్రవృత్తాః = ప్రవృత్తులగుచున్నారో ; తేషాం = ఆ పాఠకులగు ; అంగభాజాం = దేహులకు, అనగా భక్తులకు ; స్మృతిః = ఈ వేంకటేశస్మరణము ; పరార్థసులభాం = పరమార్థప్రదమగు ; పరమాం = శ్రేష్ఠమగు ; ప్రజ్ఞాం=ప్రజ్ఞను ; ప్రభాతసమయే=ప్రాతఃకాలమున ; ప్రసూతే= కలుగజేయుచున్నది.

తా॥ ప్రొద్దుటివేళ ఈ సుప్రభాత స్తోత్రమును ఏ మానవులు ప్రతిదినమును భక్తితో చదువుదురో వారి స్మృతి సులభముగా మోక్షము నందించు పరమప్రజ్ఞను కలుగజేయును.

శ్రీ వేంకటేశస్తోత్రమ్

శ్లో॥ కమలాకుచచూచుక కుంకుమతో
నియతారుణితాతుల నీలతనో ।
కమలాయతలోచన లోకపతే
విజయీ భవ వేంకటశైలపతే ॥ ౧

టీక:— కమలాకుచచూచుక కుంకుమతః = శ్రీదేవియొక్క చనుమొనల యందలి కుంకుమ పూపు రంగు వలన ; నియతారుణితాతుల నీలతనో ! = నియమముగా నెఱ్ఱగా జేయబడిన సాటిలేని నల్లనిశరీరము గలవాడా, (ఓ కృష్ణా !) ; కమలాయత లోచన = తామరరేకులవలె నిడుపైన కన్నులు గలవాడా ! లోకపతే = జగన్నాయకా ! వేంకటశైలపతే = ఓ వేంకటాచలపతీ ! విజయీ భవ = జయశీలుడవు కమ్ము !

తా॥ ఓ వేంకటాచలపతీ ! శ్రీదేవి చను మొనల కుంకుమపూతవలన నెఱ్ఱనైన నీలశరీరము గలవాడవు. తామరపూరేకులవలె నిడుపైన కన్నులు గలవాడవు. ఓ జగన్నాయకా ! స్వామీ ! నీకు జయము జయము.

శ్లో॥ సచతుర్ముఖ షణ్ముఖ పంచముఖ
ప్రముఖాఖిలదైవతమౌళిమణే ।
శరణాగతవత్సల సారనిధే
పరిపాలయ మాం వృషశైలపతే ॥ ౨

టీక:—సచతుర్ముఖ షణ్ముఖ పంచముఖ ప్రముఖాఖిలదైవత మౌళిమణే = బ్రహ్మతో గూడిన కుమారస్వామి, మహేశ్వరుడు, మొదలైన సమస్తదేవతలకు తలమానికమైనవాడా! శరణాగత వత్సల = శరణుజొచ్చిన వారియందు వాత్సల్యము గలవాడా! సార నిధే=బలమునకు నిధానమైనవాడా! హే వృషశైలపతే = ఓ వృషభాచలనాథా, ఓ వేంకటాచలపతీ! మాం = నన్ను; పరిపాలయ = కాపాడుము; రక్షింపుము.

తా॥ బ్రహ్మ, శివుడు, కుమారస్వామి మొదలగు సమస్తదేవతలకు తలమానికమువంటివాడవు. శరణుజొచ్చినవారిని ప్రీతితో బ్రోచువాడవు. సారనిధివి. ఓ వేంకటాచలపతీ! నన్ను రక్షింపుము.

శ్లో॥ అతివేలతయా తవ దుర్విషహై
రనువేలకృతై రపరాధశతైః ।
భరితం త్వరితం వృషశైలపతే
పరయా కృపయా పరిపాహి హరే ॥ 3

టీక:— అతివేలతయా = హద్దును మించునట్లుగా; తవ = నీకు; దుర్విషహైః = సహింపరానటువంటి; అనువేలకృతైః = ఎల్లప్పుడు నాచరింపబడిన; అపరాధశతైః = పెక్కునేరములచేత; భరితం = పూర్ణుడనైనటువంటిన్ని; త్వరితం = త్వరతో గూడి నటువంటిన్ని; (మాం = నన్ను); వృషశైలపతే = ఓ వేంకటేశా; హరే = ఓ శ్రీహరీ! పరయా = ఉత్కృష్టమైన; కృపయా = దయచేత; పరిపాహి = సంరక్షింపుము.

తా॥ ఓ శ్రీహరీ! హద్దుమీరి సైపరాని యపరాధముల పెక్కింటిని పలుమారు గావించితిని. ఓ వేంకటాచలపతీ! మిక్కిలి దయలో నీ దుష్టుని త్వరగా గాపాడుము.

శ్లో॥ అధివేంకటశైల ముదారమతేః
జ్జనతాభిమతాధికదానరతాత్ ।
పరదేవతయా గదితాన్నిగమైః
కమలాదయితాన్న పరం కలయే ॥ ౪

టీక :— అధివేంకటశైలం = వేంకటాచలమందు ; ఉదార మతేః = ఉదారమైన, దానపరమైన బుద్ధి గలిగినటువంటిన్ని ; జన తాభిమతాధిక దానరతాత్ = జన సమూహము యొక్క కోరికలను అధికముగా నిచ్చుటయందు దానసక్తుడైనటువంటిన్ని ; నిగమైః = వేద ములచేత ; పరదేవతయా = శ్రేష్ఠదైవముగా ; గదితాత్ = పేర్కొన బడినటువంటిన్ని ; కమలాదయితాత్ = శ్రీపతియైన వేంకటేశుని కంటె ; పరం = ఇతరమును ; న కలయే = కొలువుటలేదు, ఎఱుగను.

తా॥ ఓ స్వామీ! జనులు కోరినదానికన్న ఎక్కువ వరములిచ్చు ఉదారమతివి. నిన్ను వేదములు పరమదైవముగా కొనియాడుచున్నవి. వేంకటాచలపతి యగు ఓ లక్ష్మీపతీ! నీకంటె నన్యు నే నొల్లను.

శ్లో॥ కలవేణురవావశగోపవధూ
శతకోటివృతాత్స్మరకోటిసమాత్ ।
ప్రతివల్లవికాభిమతాత్సుఖదాత్
వసుదేవసుతాన్న పరం కలయే ॥ ౫

టీక :— కలవేణురవావశ గోపవధూ శతకోటివృతాత్ = మనోహరమైన వేణునాదముచే పరవశలగు గోపికాసహస్రములచే జుట్టుకొనబడినటువంటిన్ని ; స్మరకోటి సమాత్ = కోటి మన్మథులతో సమానుడైనటువంటిన్ని ; సుఖదాత్ = సుఖము నొసంగు నటువంటిన్ని ; ప్రతివల్లవికాభిమతాత్ = ఒక్కొక్క గోపికాస్త్రీకిని ప్రియుడైనటువంటిన్ని ; వసుదేవ సుతాత్ = వసుదేవ పుత్రుడైన శ్రీ కృష్ణునికంటె : పరం = అన్యమును ; న కలయే=ఎఱుగను.

తా॥ ఓ గోపాలస్వామీ ! మనోహరమగు నీ వేణుగానముచే పరవశలై గోపికలు వేనవేలు నిన్ను చుట్టుముట్టియుందురు. కోటి మన్మథ లావణ్యము గల్గి గోపికల కొక్కొక్కరికిని ప్రియముగ మెలిగి సుఖము నొసంగుచుందువు. ఓ వాసుదేవా ! నీ కంటె నన్యము నే నెఱుంగను.

శ్లో॥ అభిరామగుణాకర దాశరథే
జగదేకధనుర్ధర ధీరమతే ।
రఘునాయక రామ రమేశ విభో
వరదో భవ దేవ దయాజలధే ॥ ౬

టీక :— అభిరామగుణాకర = మనోహరమైన సుగుణములకు స్థానమైనవాడా ! దాశరథే=ఓ శ్రీరామా ! జగదేకధనుర్ధర= లోకమున కంతటికిని ముఖ్యుడవైన ధనుర్ధరుడగు వీరాగ్రేసరా ! ధీరమతే=ధైర్యము గలవాడా ! రఘునాయక=రఘువంశ శ్రేష్ఠుడా ! రామ = ఓ శ్రీరామా ! రమేశా = విష్ణుమూర్తీ ! విభో = సర్వవ్యాపీ ! దయాజలనిధే = కరుణకు సముద్రమువంటివాడా ! దేవ = ఓ స్వామీ ! వరదో భవ = వరముల నిచ్చువాడవు కమ్ము.

తా॥ ఓ వేంకటేశ్వరా ! కల్యాణగుణములకు తావైన ఓ దాశరథీ ! నీవు జగదేకధనుర్ధారివి. రఘునాయకా ! రామా ! లక్ష్మీపతీ ! దయా సముద్రా ! ఓ స్వామీ ! దేవదేవ ! వరములనొసగి మమ్ము కాపాడుము.

శ్లో॥ అవనీతనయాకమనీయకరం
రజనీకరచారుముఖాంబురుహమ్ ।
రజనీచరరాజతమోమిహిరం
మహనీయమహం రఘురామమయే ॥ ౭

టీక :— అవనీతనయా కమనీయకరం = సీతాదేవిచేత కోర బడిన హస్తముకలవాడును, లేక సీతకిష్టమైనదానిని చేయువాడును: రజనీకర చారుముఖాంబురుహం = నిశాకరుడైన చంద్రునివలె నంద మగు ముఖకమలము గలవాడును ; రజనీచర రాజతమోమిహిరం = రాత్రించరులగు రాక్షసులకు రాజగు రావణుడను అంధకారమునకు సూర్యునివంటివాడును ; మహనీయం = మహాత్ముడునగు ; రఘు రామం = రాఘవుడగు శ్రీరాముని ; అహం = నేను ; అయే = పొందుచున్నాను ; శరణుపొందుచున్నాను.

తా॥ భూదేవికూతురగు సీతాదేవికి మిక్కిలి నచ్చిన యందగాడవు. చందమామనుగేరు మోముదమ్మి గలవాడవు. రావణాసురుడను దట్టమగు చీకటికి సూర్యునివంటివాడవు. ఓ రఘురామా ! మహానుభావుడవు. నిన్నే శరణువేడుచున్నాను.

శ్లో॥ సుముఖం సుహృదం సులభం సుఖదం
స్వనుజం చ సుకాయమమోఘశరమ్ ।
అపహాయ రఘూద్వహమన్యమహం
న కథంచన కంచన జాతు భజే ॥ ౮

టీక :—సుముఖం = చక్కని మోము గలవాడును ; సుహృదం = మంచి మనస్సు గలవాడును ; సులభం = కష్టము లేకయే పొంద శక్యమగువాడును ; స్వనుజం = మంచి సోదరులు గలవాడును ; సుకాయం = మంచి శరీరము గలవాడును ; అమోఘ శరం = వ్యర్థముకాని బాణములు గలవాడునగు ; రఘూద్వహం = రఘుకులోద్ధారకుడగు శ్రీరాముని ; అపహాయ=విడచి ; అన్యం= ఇతరుని ; కంచన = ఎవ్వనినిగాని : అహం = నేను : కథంచన= ఎటులైనను ; జాతు = ఒకప్పుడైనను ; న భజే = సేవింపను.

తా॥ ఓ శ్రీరామా ! నీ ముఖము, శరీరము, దివ్యసుందరములు. నీ మనస్సు మిక్కిలి మృదువైనది. ఎల్లజనులకు సులభముగా ఆశ్రయింప దగినవాడవై సుఖము నొసగుదువు. మంచి తోబుట్టువులు గలవాడవు. మొక్కవోని యమ్ములు గలవాడవు. ఓ రఘుపతీ ! నిన్నువిడచి వేఱొకని నెవ్వనిని నెప్పుడును సేవింపను.

శ్లో॥ వినా వేంకటేశం న నాథో న నాథః
సదా వేంకటేశం స్మరామి స్మరామి ।
హరే వేంకటేశ ప్రసీద ప్రసీద
ప్రియం వేంకటేశ ప్రయచ్ఛ ప్రయచ్ఛ ॥ ౯

టీక :—వేంకటేశం వినా=వేంకటేశ్వరుని విడిచి ; నాథః= నాథుడైనవాడు ; న = లేడు ; నాథః న = దిక్కైనవాడు లేడు ; సదా = ఎల్లప్పుడును ; వేంకటేశం=వేంకటేశ్వరుని ; స్మరామి = తలంచుచున్నాను ; స్మరామి = ధ్యానించుచున్నాను. హరే ; వేంకటేశ = ఓ శ్రీహరీ ! వేంకటేశా ! ప్రసీద = అనుగ్రహింపుము.

ప్రసీద = ప్రసన్నుడవు కమ్ము. (అనుగ్రహింపుము). వేంకటేశ = ఓ వేంకటేశ ! ప్రియం = ఇష్టమును, అనగా, కోరినదానిని ; ప్రయచ్ఛ = ఇమ్ము ; ప్రయచ్ఛ = ఇమ్ము.

తా॥ వేంకటేశ్వరుడుకాక నాకు వేరుదిక్కు ఎవ్వరును లేరు. ఎల్ల వేళల వేంకటేశ్వరునేస్మరింతును. శ్రీహరీ ! వేంకటేశ్వరా ! ప్రసన్నుడ వగుము, ప్రీతి నిమ్ము.

శ్లో॥ అహం దూరత స్తే పదాంభోజయుగ్మ
ప్రణామేచ్ఛయాఽఽగత్య సేవాం కరోమి ।
సకృత్సేవయా నిత్యసేవాఫలం త్వం
ప్రయచ్ఛ ప్రయచ్ఛ ప్రభో వేంకటేశ ॥ ౧౦

టీక :— ప్రభో = ప్రభువైన ; వేంకటేశ = ఓ వేంకటేశ్వర స్వామీ ! అహం = నేను ; తే = నీయొక్క ; పదాంభోజయుగ్మ ప్రణామేచ్ఛయా = పాదారవిందములకు ప్రణమిల్లు కోర్కెచేత ; దూరతః = దూరమునుండి; ఆగత్య = వచ్చి; సేవాం = నీసేవను; కరోమి = చేయుచున్నాను. సకృత్సేవయా = సకృత్తుగా చేయు నీ సేవచేతనే ; నిత్యసేవాఫలం = ప్రతిదినమును సేవచేయు ఫలమును; త్వం = నీవు ; పయచ్ఛ = ఇమ్ము ; ప్రయచ్ఛ = ఇమ్ము.

తా॥ ఓ వేంకటేశ్వప్రభూ ! నీ పాదకమలసేవకై భక్తితో నెంతో దూరమునుండి వచ్చి కొలుచుచున్నాను. ఓ స్వామీ ! ఒకమారు చేయు నీ సేవచేతనే నిన్ను నిత్యము గొలుచు సేవాఫలము నాకు దయచేసి యిమ్ము.

శ్లో॥ అజ్ఞానినా మయా దోషా
నశేషాన్విహితాన్ హరే ।
క్షమస్వ త్వం క్షమస్వ త్వం
శేషశైల శిఖామణే ॥ ౧౧

టీక :— శేషశైలశిఖామణే = శేషాచలమునకు తలమానికమైన ఓ వేంకటేశ్వరస్వామి ! హరే = శ్రీకృష్ణా ! అజ్ఞానినా = జ్ఞానము లేని మూఢుడనగు; మయా = నాచేత ; విహితాన్ = ఆచరింపబడినటువంటి ; అశేషాన్ = సమస్తమైన ; దోషాన్ = అపరాధములను : త్వం = నీవు ; క్షమస్వ = క్షమింపుము ; త్వం = నీవు : క్షమస్వ = క్షమింపుము.

తా॥ ఓ శేషశైలశిఖామణీ ! మూఢుడనై యనేకములగు నేరముల గావించితిని. ఓ శ్రీహరీ ! వానినన్నిటిని క్షమింపుము, స్వామీ ! క్షమింపుము.

శ్రీ వేంకటేశ ప్రపత్తి

-:o:-

శ్లో॥ ఈశానాంజగతోఽస్యవేంకటపతేర్విష్ణోఃపరాంప్రేయసీం
తద్వక్షఃస్థలనిత్యవాసరసికాం తత్ క్షాంతిసంవర్ధినీమ్
పద్మాలంకృతపాణిపల్లవయుగాం పద్మాసనస్థాంశ్రియం
వాత్సల్యాదిగుణోజ్జ్వలాంభగవతీంవందేజగన్మాతరమ్॥

టీక :—అస్య జగతః = ఈ ప్రపంచమునకు ; ఈశానాం = (రాణియైన). యజమానురాలైనటువంటిన్ని ; వేంకటపతేః = వేంకటాచలపతియైన; విష్ణోః=విష్ణుమూర్తికి; పరాం = ఉత్కృష్టురాలైన ; ప్రేయసీం = ప్రియురాలైనటువంటిన్ని ; తద్వక్షఃస్థలనిత్యవాసరసికాం = ఆ విష్ణుమూర్తియొక్క వక్షఃస్థలమందు సదా వాసముచేయుటయం దాసక్తురాలైనటువంటిన్ని ; తత్ క్షాంతిసంవర్ధినీం = ఆ విష్ణుమూర్తియొక్క క్షమాగుణమును, (ఓర్పును) వృద్ధిజేయునటువంటిన్ని ; పద్మాలంకృత పాణిపల్లవయుగాం = తామరపూవులచే నలంకరింపబడిన చిగురువంటి హస్తముల జంటను గలిగినటువంటిన్ని : పద్మాసనస్థాం=కమల మనెడు ఆసనమునందు లేక పద్మాసనమను నాసనవిశేషమున నున్నటువంటిన్ని ; వాత్సల్యాది గుణోజ్జ్వలాం = వాత్సల్యము, అనగా ప్రీతి మొదలగు సుగుణములచేత ప్రకాశించునటువంటిన్ని ; జగన్మాతరం = ఈ ప్రపంచమున కంతటికిని తల్లియైనటువంటిన్ని ; భగవతీం = పూజ్యురాలగు ; శ్రియం = లక్ష్మీదేవిని : వందే = నమస్కరించుచున్నాను. లేక స్తుతించుచున్నాను.

తా॥ ఈ లోకమున కంతటికిని యజమానురాలును, సాక్షాద్విష్ణుమూర్తియైన వేంకటాచలపతికి మిక్కిలి ప్రియురాలును, అతని యోర్పు గుణమును పెంపొంద జేయునదియు, తామరపూవుల నలంకారముగా తన చిగురుకేల దాల్చునదియు, పద్మాసనమున గూర్చుండి యుండునదియు, వాత్సల్యము మొదలగు మేలిగుణములచే నిత్యము ప్రకాశించునదియు, నెల్లలోకములకు దల్లియు, భగవతియు నగు లక్ష్మీదేవికి నమస్కరించుచున్నాను.

శ్లో॥ శ్రీమన్ కృపాజలనిధే! కృతసర్వలోక!
సర్వజ్ఞ! శక్త! నతవత్సల! సర్వశేషిన్ ।
స్వామిన్! సుశీలసులభాశ్రితపారిజాత!
శ్రీ వేంకటేశ! చరణౌ శరణం ప్రపద్యే ॥ ౨

టీక :—శ్రీమన్=సంపద్యుక్తుడా! కృపాజలనిధే = దయా సముద్రుడా! కృతసర్వలోక = చేయబడిన సమస్తప్రపంచము గలవాడా! సర్వజ్ఞ = సమస్తము తెలిసినవాడా! శక్త=సమర్థుడా! నతవత్సల = నమస్కరించిన వారియందు ప్రీతిగలవాడా! సర్వశేషిన్= చేతనాచేతనాత్మకమగు నీ సర్వప్రపంచమునకు అంగియైనవాడా, లేక ప్రధానమైనవాడా! స్వామిన్=ఓ స్వామి! సుశీల సులభ = మంచి శీలముగలవారికి సుఖముగా పొంద శక్యమైనవాడా, లేక, సుశీల = మంచి శీలముగలవాడా! సులభ=సుఖముగా పొంద శక్యమగువాడా! ఆశ్రితపారిజాత = ఆశ్రయించిన వారికి పారిజాతము వంటివాడా! (అనగా కోరిన కోర్కెలనెల్ల ఫలింపజేయువాడా అని భావము), శ్రీ వేంకటేశ = ఓ వేంకటేశ్వరస్వామీ! చరణౌ= మీ పాదముల జంటను; శరణం = శరణముగా; ప్రపద్యే = పొందుచున్నాను.

తా॥ ఓ వేంకటేశ్వరస్వామీ ! నీవు శ్రీమంతుడవు, దయా సముద్రుడవు. ఎల్లలోకములకు కర్తవు. సర్వము దెలిసినవాడవు, సమర్థుడవు. నమస్కరించు వారియెడ వాత్సల్యము జూపువాడవు. ఈ చేతనాచేతనరూపమగు ప్రపంచమున నీవే ప్రధానుడవు, మంచి స్వభావము గలవారికి సులభుడవు, ఆశ్రితులకు పారిజాతమువంటివాడవు, ఓ దేవా ! నీపాదములే శరణమని ఆశ్రయించుచున్నాను.

శ్లో॥ ఆనూపురార్పితసుజాతసుగంధిపుష్ప
సౌరభ్యసౌరభకరౌ సమసన్నివేశౌ ।
సౌమ్యౌ సదానుభవనేఽపి నవానుభావ్యౌ
శ్రీ వేంకటేశచరణౌ శరణం ప్రపద్యే ॥ 3

టీక :—ఆనూపురార్పిత సుజాత సుగంధిపుష్ప సౌరభ్య సౌరభకరౌ=కాలి యందెలవఱకును సమర్పింపబడిన మంచి పరిమళముగల పుష్పముల సువాసనకు పరిమళమును కలిగించునవియు ; సమసన్నివేశౌ=సమానమైన సన్నివేశము గలవియు, (అనగా చక్కగా నమర్పబడియున్నవియు నని భావము), సౌమ్యౌ = ప్రసన్నములైనవియు ; సదా = ఎల్లప్పుడును ; అనుభవనేఽపి = అనుభవమున నున్నను; నవానుభావ్యౌ=క్రొత్తవిగా ననుభవింపదగినవియు నగు; శ్రీ వేంకటేశచరణౌ = శ్రీవేంకటేశ్వరస్వామి చరణయుగళమును; శరణం = శరణముగా ; ప్రపద్యే = పొందుచున్నాను.

తా॥ ఓ స్వామీ ! కాలియందెలవఱకును సమర్పింపబడిన మేలైన సువాసనగల పూవుల సుగంధమునకు మఱింత పరిమళము నొసగునవియు, సమముగా నమరినవియు, చూచుటకెంతో యందమైనవియు, ఎల్లప్పుడు ననుభవించుచున్నను క్రొత్తగా ననుభవింప మనసుగొల్పునవియు నగు శ్రీ వేంకటేశ్వరస్వామి పాదముల నే శరణొందుచున్నాను.

శ్లో॥ సద్యోవికాసి సముదిత్వరసాంద్రరాగ
సౌరభ్యనిర్భర సరోరుహ సామ్యవార్తామ్।
సమ్యక్షు సాహసపదేషు విలేఖయంతౌ
శ్రీ వేంకటేశచరణౌ శరణం ప్రపద్యే ॥ ౪

టీక :—సద్యోవికాసి, సముదిత్వరసాంద్రరాగ సౌరభ్యనిర్భర సరోరుహ సామ్యవార్తాం = అప్పుడే వికసించునవియు, లెస్సగా నుత్పన్నమగుచున్న దట్టమగు నెఱ్ఱందనము. పరిమళము వీనిచే పూర్ణములు నగు తామరపువ్వుల సామ్యవచనమును ; సమ్యక్షు = చక్కనివియగు ; సాహసపదేషు = తొందరగా నుంచబడిన పాద చిహ్నములందు ; విలేఖయంతౌ = వ్రాయించునవియగు, (అనగా కమలముల సామ్యమును స్మరింపజేయు చిహ్నములుగల పాదము లని భావము), లేక, సమ్యక్షు = మంచివగు ; సాహసపదేషు = సాహసస్థానములందు, సాహసకృత్యములందు ; విలేఖయంతౌ= వ్రాయించునవియు నగు, అనగా లోకమున గొప్ప సాహసకృత్య ములలో భగవత్పాదములకు కమలసామ్యమును చెప్పుట యను నది యొక సాహసకృత్యమని స్వామిపాదములు (మాచే) వ్రాయించు చున్నట్లున్నవని భావము, అనగా కమలములకన్న నెన్నోరెట్లు స్వామిపాదములు గొప్పవని తాత్పర్యము. శ్రీ వేంకటేశచరణౌ= శ్రీ వేంకటేశ్వరస్వామి పాదయుగళమును ; శరణం=శరణమును; ప్రపద్యే = పొందుచున్నాను.

తా॥ అప్పుడే వికసించి ప్రకాశించుచు సాంద్రమైనరక్తిమయింపగు పరిమళము వీనితో నిండిన తామరపూవుతోడ తమ్ము పోల్చుట గొప్ప సాహసకార్యములలో చేరినదని మాచే వ్రాయించునట్టి శ్రీ వేంకటేశ్వర స్వామి పాదములనే శరణని వేడుకొనుచున్నాను.

శ్లో॥ రేఖామయధ్వజసుధాకలశాతపత్ర
వజ్రాంకుశాంబురుహకల్పకశంఖచక్రైః ।
భవ్యైరలంకృతతలౌ పరతత్త్వచిహ్నైః
శ్రీవేంకటేశచరణౌ శరణం ప్రపద్యే ॥ ౫

టీక :—భవ్యైః = క్షేమంకరములగు; రేఖామయధ్వజ, సుధాకలశాతపత్ర వజ్రాంకుశాంబురుహ కల్పక శంఖచక్రైః=రేఖల రూపముగానున్న ధ్వజము, అమృతకలశము, ఛత్రము, వజ్రము, అంకుశము, కమలము, శంఖము, చక్రము, వీనిచేతను; పరతత్త్వచిహ్నైః = పరమార్థచిహ్నములచేతను ; అలంకృతతలౌ = అలంకరింపబడిన ప్రదేశములుగల ; శ్రీ వేంకటేశచరణౌ = శ్రీస్వామివారి పాదయుగళమును ; శరణం ప్రపద్యే = శరణు పొందుచున్నాను.

తా॥ మంగళకరములగు రేఖలవలెనున్న ధ్వజము, అమృతకలశము, గొడుగు, వజ్రము, అంకుశము, పద్మము, కల్పవృక్షము, శంఖము, చక్రము మొదలైన పరమార్థసూచకములగు శుభచిహ్నములచేతను అలంకరింపబడిన శ్రీ వేంకటేశ్వరస్వామివారి దివ్యచరణయుగళమును శరణు వేడుచున్నాను.

శ్లో॥ తామ్రోదరద్యుతిపరాజితపద్మరాగౌ
బాహ్యైర్మహోభి రభిభూతమహేంద్రనీలౌ ।
ఉద్యన్నఖాంశుభిరుదస్తశశాంకభాసౌ
శ్రీవేంకటేశచరణౌ శరణం ప్రపద్యే ॥ ౬

టీక :—తామ్రోదరద్యుతిపరాజిత పద్మరాగౌ = ఎఱ్ఱనైన మధ్యభాగముయొక్క, (అనగా అడుగుభాగమగు నఱకాలియొక్క) కాంతిచే తిరస్కరింపబడిన పద్మరాగము లను రత్నములుగలవియు, లేక పద్మములయొక్క యెఱ్ఱందనమును గలవియు, బాహ్యైః = వెలుపలివగు ; మహోభిః = తేజస్సులచేత, (కాంతులచేత) ; అభిభూత మహేంద్రనీలౌ = తిరస్కరింపబడిన మహేంద్రనీలములు గలవియు ; ఉద్యన్నఖాంశుభిః=పైకెగయుచున్న గోటికాంతులచేత; ఉదస్తశశాంకభాసౌ= తిరస్కరింపబడిన చంద్రకాంతులు గలవియు నగు ; శ్రీవేంకటేశచరణౌ = శ్రీవేంకటేశ్వర పాదయుగళమును ; శరణం ప్రపద్యే = శరణుజొచ్చుచున్నాను,

తా॥ ఎఱ్ఱనైన యఱకాలికాంతిచే తిరస్కరింపబడిన పద్మరాగములు గలవియు, మీగాళ్ళకాంతులచే తిరస్కరింపబడిన యింద్రనీలమణులు గలవియు, పైకెగయు గోటికాంతులచే తిరస్కరింపబడిన చంద్రకాంతులు గలవియు నగు శ్రీవేంకటేశపాదములను శరణువేడుచున్నాను.

శ్లో॥ సప్రేమభీతి కమలాకరపల్లవాభ్యాం
సంవాహనేఽపి సపది క్లమమాదధానౌ ।
కాంతావవాఙ్మనసగోచరసౌకుమార్యౌ
శ్రీ వేంకటేశచరణౌ శరణం ప్రపద్యే ॥ ౭

టీక ;—కమలాకరపల్లవాభ్యాం = లక్ష్మీదేవియొక్క చిగురుఁబంటి చేతులచే ; సప్రేమభీతి=ప్రేమ, భయము అను భావములతోఁ గూడినట్లుగా ; సంవాహనేఽపి = ఒత్తబడుటయందును ; సపది = తత్క్షణమే ; క్లమం = బాధను ; ఆదధానౌ = పొందునవియు ;

కాంతౌ = మనోహరములును ; అవాఙ్మనసగోచర సౌకుమార్యౌ= వాక్కునకును, మనసునకును గోచరింపని సౌకుమార్యము గల వియు నగు ; శ్రీ వేంకటేశచరణౌ = శ్రీవేంకటేశ్వరస్వామి పాద యుగళమును ; శరణం ప్రపద్యే = శరణొందుచున్నాను.

తా॥ లక్ష్మిదేవి తన చిగురులవంటి చేతులతో ప్రేమ, భయముగల్గి మెత్తగా ఒత్తినను, అప్పుడే కందిపోవునవియు, మాటలచేతను, మనస్సు చేతను ఇంతని చెప్ప నలవికాని సౌకుమార్యము గలవియు, మిక్కిలి యందములైనవియు నగు శ్రీ వేంకటేశ్వరస్వామి పాదములను శరణు వేడుచున్నాను.

శ్లో॥ లక్ష్మిమహీతదనురూప నిజానుభావ
నీళాది దివ్యమహిషీకరపల్లవానామ్ ।
ఆరుణ్యసంక్రమణతః కిల సాంద్రరాగౌ
శ్రీ వేంకటేశచరణౌ శరణం ప్రపద్యే ॥ ౮

టీక :—లక్ష్మి, మహీ, తదనురూప నిజానుభావ నీళాది, దివ్యమహిషీకరపల్లవానాం=శ్రీదేవి, భూదేవి, వీరల కనురూపమైన స్వానుభవముగల నీళాదేవి మొదలగు దివ్యలగు పట్టపురాణుల కరపల్లవముల యొక్క ; ఆరుణ్య సంక్రమణతః = ఎఱ్ఱందనము యొక్క కలయికవలన ; సాంద్రరాగౌ= దట్టమైన ఎఱ్ఱందనము గలవియగు ; శ్రీవేంకటేశచరణౌ = శ్రీవేంకటేశ్వరస్వామి పాద యుగళమును ; శరణం ప్రపద్యే = శరణొందుచున్నాను.

తా॥ శ్రీదేవి, భూదేవి, వీరివంటి మహత్వము గల నీళాదేవి మొదలగు దివ్యమహిషులు పాదసేవ చేయునపుడు వారి కెంజిగురుచేతుల యెఱ్ఱందనము సంక్రమించుటచేతనో యన్నట్లు మిక్కిలి యెఱ్ఱనైనటువంటి శ్రీ వేంకటేశ చరణయుగమును శరణొందుచున్నాను.

శ్లో॥ నిత్యానమద్విధిశివాది కిరీటకోటి
ప్రత్యుప్తదీప్తనవరత్నమహః ప్రరోహైః ।
నీరాజనావిధిముదారముపాదధానౌ
శ్రీ వేంకటేశచరణౌ శరణం ప్రపద్యే ॥ ౯

టీక :— నిత్యానమద్విధి, శివాది, కిరీటకోటి ప్రత్యుప్తదీప్త నవరత్నమహః ప్రరోహైః = ఎల్లప్పుడును నమస్కరించు బ్రహ్మ, శివుడు మొదలగు వారి కిరీటముల పైభాగములందు పొదుగబడిన, ప్రకాశవంతములైన రత్నముల కాంతిపుంజములచే; నీరాజనా విధిం=మంగళహారతి క్రియను; ఉపాదధానౌ = పొందుచున్నవి యగు; శ్రీ వేంకటేశచరణౌ = శ్రీ వేంకటేశ్వరస్వామి చరణ యుగమును; శరణం ప్రపద్యే = శరణువేడుచున్నాను.

తా॥ ప్రతిదినము బ్రహ్మ, మహేశ్వరుడు మొదలగు దేవతలు నమస్కరించునపుడు వారి కిరీటములందలి మేలి నవరత్నకాంతులచే మంగళహారతిని పొందుచున్నట్లున్న శ్రీ వేంకటేశ్వర పాదయుగమును శరణువేడుచున్నాను.

శ్లో॥ "విష్ణోః పదే పరమ" ఇత్యుదిత ప్రశంసౌ
యౌ 'మధ్వ ఉత్స' ఇతి భోగ్యతయాఽప్యుపాత్తౌ ।
భూయస్తథేతి తవ పాణితలప్రదిష్టౌ
శ్రీ వేంకటేశ! చరణౌ శరణం ప్రపద్యే ॥ ౧౦

టీక : —'విష్ణోః పదే పరమే మధ్వ ఉత్సః' = విష్ణుమూర్తి యొక్క యుత్కృష్టస్థానమందలి (వైకుంఠమందలి) తేనెవూట

అని శ్రుత్యర్థము. శ్రీ వేంకటేశ = ఓ స్వామి ! యౌ = ఏపాద యుగము : 'విష్ణోః పదే పరమ' ఇత్యాదిత ప్రశంసౌ=విష్ణుమూర్తి యొక్క యుత్కృష్టస్థానమందు అని ఋగ్వేదమున ప్రశంసింపబడు చున్నవో ; (విష్ణుపాదములు అత్యుత్కృష్టములని భావము.) మధ్వఉత్సః=తేనెయొక్క ఊట ; ఇతి=అని ; భోగ్యతయాఽపి = అనుభవయోగ్యముగా నున్న ; ఉపాత్తౌ = ప్రశంసింప బడినవో ; భూయః = మరల ; తథేతి=అటులే తేనె ఊటలని ; తవ = నీ యొక్క ; పాణితలప్రదిష్టౌ = అఱచేతిచేత నిర్దేశింపబడినటువంటి ; తౌ చరణౌ = ఆ మీ పాదయుగమును : శరణం ప్రపద్యే = శరణు పొందుచున్నాను.

తా॥ ఓ వేంకటేశ్వరస్వామీ ! ఋగ్వేదమున 'విష్ణోః పదే పరమే' అని ప్రశంసింపబడినవియు, అందే 'మధ్వ ఉత్సః' తేనెయూట అని పరమభోగ్యములుగా తెలుపబడినవియు, మఱల అది యట్లే యని నీవు చేతితో చూపుచున్నవియు నగు మీ చరణములను శరణువేడుచున్నాను.

శ్లో॥ పార్థాయ తత్సదృశసారథినా త్వయైవ
యౌ దర్శితౌ స్వచరణౌ శరణం వ్రజేతి ।
భూయోఽపి మహ్యమిహ తౌ కరదర్శితౌ తే
శ్రీ వేంకటేశ ! చరణౌ శరణం ప్రపద్యే ॥ ౧౧

టీక :— పార్థాయ = అర్జునునకు ; తత్సదృశసారథినా = అతనితో సమానమైన సారధివగు ; త్వయైవ=నీచేతనే : యౌ=ఏ; స్వచరణౌ = స్వకీయ చరణయుగము ; శరణంవ్రజేతి = శరణొం దుము అని ; దర్శితౌ=చూపబడినవో ; తౌ = ఆ చరణయుగము :

ఘాయోఽపి = పెలల ; మహ్యం = నాకొఱకు ; ఇహ = ఇచ్చట. శ్రీ వేంకటాద్రియందు ; కరదర్శితౌ = చేతిచే చూపబడిన ; శ్రీ వేంకటేశ = ఓ వేంకటేశ్వరస్వామి ! తే=నీయొక్క ; చరణౌ = పాదయుగమును ; శరణం ప్రపద్యే=శరణొందుచున్నాను.

తా॥ ఓ వేంకటేశా ! అర్జునునకు తగిన సారథివై తొల్లి శరణొందుమని నీవే చూపినవియు, మఱల నా కొఱకు 'శరణం వ్రజ 'యని నీచేతితో నిప్పుడు చూపుచున్నట్టివియు నగు మీ పాదయుగళమునే శరణమని ప్రార్థించుచున్నాను.

శ్లో॥ మన్మూర్ధ్ని కాళియఫణే వికటాటవీషు
శ్రీ వేంకటాద్రిశిఖరే శిరసి శ్రుతీనామ్ ।
చిత్తేఽప్యనన్యమనసాం సమమాహితౌ తే
శ్రీ వేంకటేశ ! చరణౌ శరణం ప్రపద్యే ॥ ౧౨

టీక :—శ్రీవేంకటేశ=ఓ వేంకటేశ్వరస్వామీ ! మన్మూర్ధ్ని = నా శిరమునందు ; కాళియఫణే = కాళియనామక సర్పముయొక్క పడగయందు ; వికటాటవీషు = దుర్గమారణ్యములందు ; శ్రీవేంకటాద్రిశిఖరే = శ్రీవేంకటాచల శిఖరమునందు ; శ్రుతీనాం శిరసి = వేదములకు శిరమగు నుపనిషత్తులందు ; అనన్యమనసాం = భగవద్ధ్యానముతప్ప ఇతర చింతయిలేని మనస్సుగల యోగీశ్వరులయొక్క చిత్తేఽపి=హృదయమందును ; సమం=సమానముగా ; ఆహితౌ = ఉంచబడినటువంటి ; తే = నీయొక్క ; చరణౌ=పాదయుగమును ; శరణం ప్రపద్యే = శరణొందుచున్నాను,

తా॥ ఓ వేంకటాచలపతీ! (మహాపాపినగు) నా తలమీదను, కాళీయుడను సర్పరాజు పడగలమీదను, శ్రీ వేంకటాచలముమీది దుర్గమములగు నడవులందును, ఉపనిషత్తులందును, వేరు చింతలేక నిన్నే ధ్యానముచేయు యోగీశ్వరుల మనసులందును, సమానముగా నుంచబడు నీ దివ్యచరణ యుగమును శరణువేడుచున్నాను.

శ్లో॥ అమ్లానహృష్య దవనీతలకీర్ణపుష్పౌ
శ్రీ వేంకటాద్రిశిఖరాభరణాయమానౌ ।
ఆనందితాఖిలమనోనయనౌ తవైతౌ
శ్రీవేంకటేశ ! చరణౌ శరణం ప్రపద్యే ॥ ౧౨

టీక :— శ్రీవేంకటేశ = ఓ శ్రీవేంకటాచలపతీ ! అమ్లానహృష్య దవనీతలకీర్ణపుష్పౌ = వాడకుండునట్లు వికసించి భూతలమున జల్లబడిన పూలు గలవియు, పూజింపబడిన పాదములనుండి పుష్పములు నేలరాలి వాడక వికసించుచున్నవని భావము. లేక, వాడకయే వికసించునటువంటి భూతలవ్యాప్తపుష్పముల వలె నున్నటు వంటివిన్ని ; శ్రీవేంకటాద్రిశిఖరాభరణాయమానౌ = శ్రీవేంకటాచల శిఖరమునకు అలంకారముగా నున్నటువంటివిన్ని ; ఆనందితాఖిల మనో నయనౌ = ఆనందింపజేయబడిన సమస్తజనుల మనస్సులు నేత్రములుగలవియు నగు ; తవ=మీయొక్క; ఏతౌ=ఈ; చరణౌ= చరణయుగమును; శరణం ప్రపద్యే=శరణుపొందుచున్నాను.

తా॥ ఓ వేంకటాచలపతీ ! చుట్టుప్రక్కల చల్లిన వికసించిన, వాడని పూవులు గలవియు, శ్రీవేంకటాచల శిఖరమున కలంకారమైనవియు, సమస్తజనుల కన్నులకును, మనస్సులకును ఆనందము గలిగించునవియు నగు మీ దివ్యచరణముల నే శరణువేడుచున్నాను

శ్లో॥ ప్రాయః ప్రపన్నజనతా ప్రథమావగాహ్యౌ
మాతుః స్తనావివ శిశోరమృతాయమానౌ ।
ప్రాప్తౌ పరస్పరతులామతులాంతరౌ తే
శ్రీ వేంకటేశ! చరణౌ శరణం ప్రపద్యే ॥ ౧౪

టీక :— శ్రీవేంకటేశ = ఓ వేంకటేశ్వరస్వామీ! ప్రాయః ప్రపన్నజనతా ప్రథమావగాహ్యౌ = తఱచుగా ప్రణమిల్లు జనసమూహముచే తొట్టతొలుత గ్రహింపదగినవియు; శిశోః = చిన్నబిడ్డకు; మాతుః స్తనావివ = తల్లి చన్నులవలె; అమృతాయమానౌ = అమృతము వలె నగుచున్నటువంటియు; అతులాంతరౌ = ఇతర వస్తుసామ్యము లేనివియు: పరస్పరతులాం = పరస్పరసామ్యమును; ప్రాప్తౌ = పొందినటువంటియు నగు; తే = నీయొక్క; చరణౌ = చరణ యుగమును; శరణం ప్రపద్యే = శరణుపొందుచున్నాను.

తా॥ ఓ వేంకటాచలపతీ! నీకు నమస్కరించు భక్తజనులచే తఱచుగా తొట్టతొలుత చూడదగినవియు, బిడ్డకు తల్లి చన్నులవలె నమృతతుల్యము లైనవియు, ఒండొంటితో పోలికగలవియు, నితరవస్తువులతో వేనితోడను పోల్పదగనివియు నగు మీ దివ్యచరణములను శరణువేడుచున్నాను.

శ్లో॥ సత్త్వోత్తరై స్సతత సేవ్యపదాంబుజేన
సంసారతారకదయార్ద్రదృగంచలేన ।
సౌమ్యోపయంతృమునినా మమ దర్శితౌ తే
శ్రీవేంకటేశ! చరణౌ శరణం ప్రపద్యే ॥ ౧౫

టీక :— శ్రీ వేంకటేశ = ఓ వేంకటేశ్వరస్వామి ! సత్త్వోత్తరైః=ఉత్తమమైన సత్త్వగుణముచే శ్రేష్ఠులగు సాత్త్వికులచే ; సతతసేవ్య పదాంబుజేన = ఎల్లపుడును సేవింపబడు పాదారవిందములు గలట్టియు ; సంసారతారకదయార్ద్రదృగంచలేన = సంసారమును దాటింపజేసెడి దయచే తడిసిన కన్గొనలు గలట్టియు, సౌమ్యోపయంతృమునినా = రమ్యజామాతృమునిచే అనగా, మణవాళమహామునిచే ; మమ = నాకు ; దర్శితౌ = చూపబడినటువంటి ; తే = నీయొక్క ; చరణౌ=పాదయుగమును ; శరణం ప్రపద్యే=శరణు పొందుచున్నాను.

తా॥ ఓ వేంకటేశ్వరా ! సాత్త్వికులచే సతతము గొలువబడు పాదములు గలవాడును, సంసారసముద్రమును దాటింపజేయజాలిన చల్లని చూపులు గలవాడును నగు మణవాళమహాముని దయతో శరణ్యముగ జూపిన మీ దివ్యచరణములనే శరణువేడుచున్నాను.

శ్లో॥ శ్రీశ శ్రియా ఘటికయా త్వదుపాయభావే
ప్రాప్యే త్వయి స్వయముపేయతయా స్ఫురంత్యా ।
నిత్యాశ్రితాయ నిరవద్యగుణాయ తుభ్యం
స్యాం కింకరో వృషగిరీశ న జాతు మహ్యమ్॥ ౧౬

టీక :— శ్రీశ = ఓ లక్ష్మీపతీ ! త్వదుపాయభావే = నీవు ఉపాయభూతుడ వగుచుండగా, అనగా, భక్తులకు పరమపదము చెందుటకు సాధనభూతుడవగుచుండగా ; ఘటికయా=సంధానకురాలగుచున్నటువంటిన్ని : త్వయి = నీవు ; ప్రాప్యేసతి = పొందదగినవాడ వగుచుండగా, అనగా, ఉపేయుడవు అగుచుండగా ;

స్వయం=తానే : ఉపేయతయా=ఉపేయభావమును పొందునదిగా ; స్ఫురంత్యా = ప్రకాశించునటువంటిన్ని ; శ్రియా = లక్ష్మీదేవిచేత : నిత్యాశ్రితాయ = ఎల్లపుడు నాశ్రయింపబడినవాడవును ; నిరవద్యగుణాయ=చొక్కపు మేలిగుణముగలవాడవు నగు ; తుభ్యం=నీకు కింకరః=ఒకప్పుడును ; స్యాం=అగుచున్నాను. మహ్యం=నాకు; జాతు=ఒకప్పుడును; నస్యాం=(సేవకుడను) కాను.

తా॥ ఓ శ్రీనివాసా ! ముక్తికి నీవు ఉపాయభూతుడ వైనప్పుడు దానును ఘటకురాలుగా, నీవు ప్రాప్యుడవైనప్పుడు తానును ప్రాప్యురాలుగా స్ఫురించు శ్రీమహాలక్ష్మిని నీ వెప్పుడును వదలియుండవు. నీ గుణములు నిర్దోషములు. అట్టి నీకు ఓ వృషాద్రినాథా ! నేను కింకరుడ నగుదును. ఎప్పుడుగాని నాకు నేను సేవకుడను గాను.

మంగళాశాసనమ్

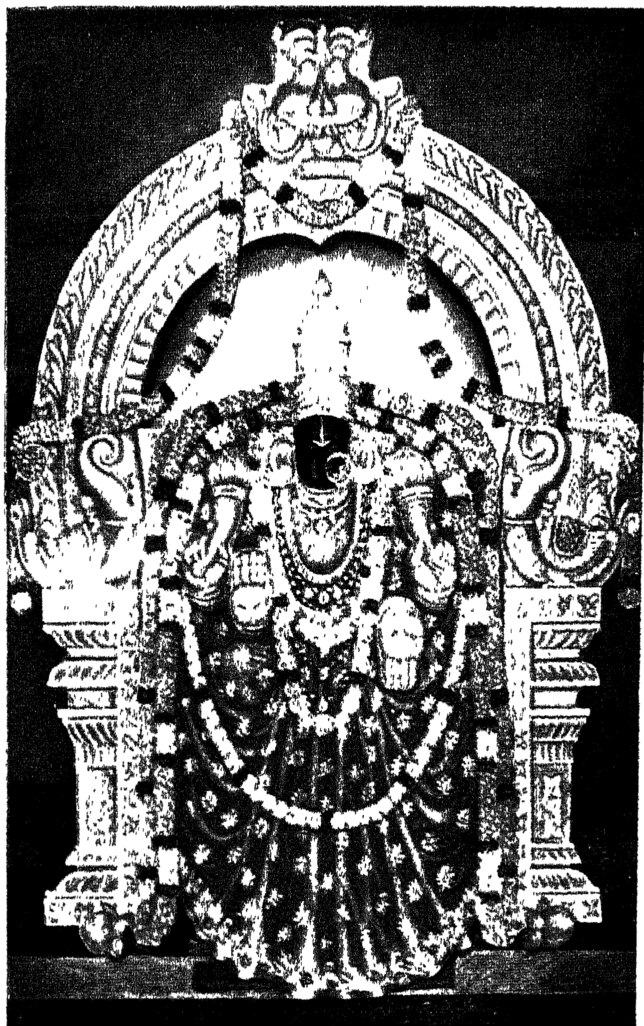
శ్లో॥ శ్రియఃకాంతాయ కల్యాణనిధయే నిధయేఽర్థినామ్ ।
శ్రీవేంకటనివాసాయ శ్రీనివాసాయ మంగళమ్ ॥

టీక :— శ్రియః = లక్ష్మీదేవికి ; కాంతాయ = ప్రియుడైనటు వంటిన్ని ; కల్యాణనిధయే = శుభములకు స్థానమైనటువంటిన్ని ; అర్థినాం = ప్రార్థించువారికి, యాచకులకు ; నిధయే = నిధి, (గని) వంటివాడును ; శ్రీ వేంకట నివాసాయ = శ్రీ వేంకటాచలమున వసించువాడునైన ; శ్రీనివాసాయ=శ్రీనివాసమూర్తికి ; మగళం = మంగళము అగుగాక.

తా॥ లక్ష్మీదేవికి పెనిమిటియు, సమస్తశుభములకు గనివంటివాడును **పేదలపాలిటి** పెన్నిధియునై శ్రీవేంకటాచలమున నివసించు శ్రీనివాసునకు మంగళ మగుగాక.

శ్లో॥ లక్ష్మీసవిభ్రమాలోకసుభ్రూవిభ్రమచక్షుషే ।
చక్షుషే సర్వలోకానాం వేంకటేశాయ మంగళమ్ ॥

టీక :— లక్ష్మీసవిభ్రమాలోక సుభ్రూవిభ్రమచక్షుషే = లక్ష్మీదేవిని ఆశ్చర్యముతో జూచు చక్కని కన్బొమలుగల నేత్రములు గలవాడును ; సర్వలోకానాం = సమస్తలోకములకును, లేక సర్వ ప్రాణులకును ; చక్షుషే = నేత్రమువంటివాడును నగు ; వేంకటేశాయ=వేంకటేశ్వరస్వామికి ; మంగళం = మంగళము అగుగాక.

తిరుచానూరు శ్రీ పద్మావతి అమ్మవారు

తా॥ లక్ష్మీదేవిని విలాసముతో చూచు సుందరమగు బొమలుగల నేత్రములు గలవాడును, ఎల్లలోకములకు కన్నైనవాడునగు శ్రీవేంకటే శ్వరునకు మంగళ మగుగాక.

శ్లో॥ శ్రీవేంకటాద్రిశృంగాగ్రమంగాళాభరణాంఘ్రయే ।
మంగళానాం నివాసాయ శ్రీనివాసాయ మంగళమ్ ॥

టీక :— శ్రీ వేంకటాద్రిశృంగాగ్రమంగళాభరణాంఘ్రయే = శ్రీవేంకటాచలశిఖరాగ్రమునకు మంగళకరాలంకారమైన పాదములు గలవాడై నట్టియు ; మంగళానాం = మంగళములకు ; నివాసాయ = నివాసస్థాన మగునట్టియు ; శ్రీనివాసాయ = శ్రీనివాసస్వామికి ; మంగళం=మంగళము అగుగాక.

తా॥ శ్రీవేంకటపర్వత శిఖరాగ్రములకు మంగళకరములగు నాభరణ ములుగా వెలయు పాదములు గలవాడును, సమస్తమంగళములకు నివాస స్థానమైనవాడు నగు శ్రీనివాసునకు మంగళ మగుగాక.

శ్లో॥ సర్వావయవసౌందర్యసంపదా సర్వచేతసామ్ ।
సదా సమ్మోహనాయాస్తు వేంకటేశాయ మంగళమ్ ॥

టీక :— సర్వావయవసౌందర్యసంపదా=సమస్తమైన యంగ ములయొక్క సౌందర్యసంపదచేత : సర్వచేతసాం = సమస్తమాన వులకును ; సదా=ఎల్లప్పుడును ; సంమోహనాయ = సమ్మోహము కలుగజేయువాడగు ; వేంకటేశాయ = శ్రీ వేంకటేశ్వరస్వామికి ; మంగళం = శుభము ; అస్తు = కలుగుగాక.

తా॥ తన యన్ని యవయవముల సౌందర్యముచే సమస్తజనులను సమ్మోహింపజేయు శ్రీవేంకటేశ్వరస్వామికి మంగళ మగుగాక.

శ్లో॥ నిత్యాయ నిరవద్యాయ సత్యానందచిదాత్మనే ।
సర్వాంతరాత్మనే శ్రీమద్వేంకటేశాయ మంగళమ్ ॥

టీక :— నిత్యాయ = త్రికాలాబాధ్యుడును ; నిరవద్యాయ = దోషరహితుడును ; సత్యానందచిదాత్మనే = సత్యము, ఆనందము, చిత్తు అను వాని నిజస్వరూపముగా నుండువాడును, (సత్యస్వరూపుడును, ఆనందస్వరూపుడును, చిత్స్వరూపుడు నగు) ; సర్వాంతరాత్మనే=సర్వప్రాణికోటి మానసమునందలి యాత్మస్వరూపుడునగు ; శ్రీమద్వేంకటేశాయ=లక్ష్మీసమేతుడైన శ్రీవేంకటేశ్వరస్వామికి ; మంగళం=మంగళము (అస్తు=కలుగుగాక).

తా॥ నాశములేనివాడును, దోషములేనివాడును, సచ్చిదానంద స్వరూపుడును, సమస్తమునకు నంతరాత్మయు నైన శ్రీ వేంకటేశ్వరస్వామికి మంగళ మగుగాక.

శ్లో॥ స్వతస్సర్వవిదే సర్వశక్తయే సర్వశేషిణే ।
సులభాయ సుశీలాయ వేంకటేశాయ మంగళమ్ ॥

టీక :— స్వతః = తనకు తానే ; సర్వవిదే = సమస్తమును తెలిసిన ; సర్వశక్తయే=సమస్తశక్తిసంపన్నుడును ; సర్వశేషిణే = సమస్తమునకును ప్రధానుడును ! సులభాయ = సులభముగాపొంద వీలగువాడును ; సుశీలాయ = మంచి శీలము గలవాడును నగు : వేంకటేశాయ = శ్రీవేంకటేశ్వరునకు ; మంగళం = మంగళము కలుగుగాక.

తా॥ స్వాభావికముగా అన్నియు నెఱిగినవాడును, సర్వసమర్థుడును, సర్వప్రధానుడును, సులభుడును, సుశీలుడు నగు వేంకటేశ్వరస్వామికి మంగళ మగుగాక.

శ్లో॥ పరస్మై బ్రహ్మణే పూర్ణకామాయ పరమాత్మనే ।
ప్రయుంజే పరతత్త్వాయ వేంకటేశాయ మంగళమ్ ॥

టీక ;— పరస్మై బ్రహ్మణే = పరబ్రహ్మస్వరూపుడును ; పూర్ణకామాయ = నిండిన కోరికలు గలవాడును. (అనగా కోరికలు లేనివాడని భావము). పరమాత్మనే = పరమాత్మ స్వరూపుడును ; పరతత్త్వాయ = పరతత్త్వ స్వరూపుడు నగు ; వేంకటేశాయ = శ్రీ వేంకటేశ్వరస్వామికి : మంగళం = మంగళాశాసనమును ; ప్రయుంజే = చేయుచున్నాను.

తా॥ పరబ్రహ్మ స్వరూపుడును, పూర్ణకాముడును, పరమాత్మ స్వరూపుడును, పరతత్త్వమూర్తియు నగు వేంకటేశ్వరునకు మంగళము కీర్తించుచున్నాను.

శ్లో॥ ఆకాలతత్త్వమశ్రాంతమాత్మనామనుపశ్యతామ్ ।
అతృప్త్యమృతరూపాయ వేంకటేశాయ మంగళమ్ ॥

టీక :— ఆకాలతత్త్వమ్ = కాలతత్త్వముండువఱకును ; అశ్రాంతమ్ = ఎల్లపుడును ; అనుపశ్యతామ్ = దర్శించుచున్నటువంటి ; ఆత్మనామ్ = ప్రాణికోటికి ; అతృప్త్యమృతరూపాయ = తృప్తిలేని యమృతస్వరూపము గలవాడగు ; వేంకటేశాయ = వేంకటేశ్వర స్వామికి ; మంగళం = మంగళాశాసనమును ; ప్రయుంజే = చేయుచున్నాను.

తా॥ కాలతత్త్వమును గమనింపక ఎల్లప్పుడును తన దివ్యసుందర మూర్తిని దర్శించువారికి తనివిదీరని యమృతమువంటివాడగు శ్రీ వేంకటేశ్వరునకు మంగళ మగుగాక.

శ్లో॥ ప్రాయస్స్వచరణౌ పుంసాం శరణ్యత్వేన పాణినా ।
కృపాయా దిశతే శ్రీమద్వేంకటేశాయ మంగళమ్ ॥

టీక :—ప్రాయః = తఱచుగా ; పుంసాం = పురుషులకు, (సర్వమానవులకు) ; శరణ్యత్వేన = శరణ్యముగా ; పాణినా = చేతితో. (వరదహస్తముతో) ; స్వచరణౌ = తనపాదయుగమును : కృపయా = దయతో : దిశతే = నిర్దేశించి చూపుచుండువంటి : శ్రీ వేంకటేశాయ = శ్రీవేంకటేశ్వరస్వామికి : మంగళం = మంగళాశాసనము (పఠించుచున్నాను).

తా॥ మానవులకందఱకును పరమశరణ్యమని తన పాదయుగళమును వరదహస్తముతో నిర్దేశించి చూపు శ్రీవేంకటేశ్వరస్వామికి మంగళ మగుగాక.

శ్లో॥ దయామృత తరంగిణ్యా స్తరంగై రివ శీతలైః ।
అపాంగై స్సించతే విశ్వం వేంకటేశాయ మంగళమ్ ॥

టీక :—దయామృత తరంగిణ్యాః = దయ యను నమృత ప్రవాహముయొక్క ; తరంగై రివ=అలలవలె; శీతలైః=చల్లనైన : అపాంగైః=కటాక్షములచేత ; విశ్వం=ప్రపంచమును ; సించతే = తడుపుచున్నటువంటి ; వేంకటేశాయ = శ్రీవేంకటేశ్వరస్వామికి ; మంగళం = మంగళము (అగుగాక).

తా॥ దయయను నమృతనది యలలవలె చల్లనైన చూపులచే నీ సమస్త ప్రపంచమును చల్లపరచు శ్రీ వేంకటేశ్వరస్వామికి మంగళమగుగాక.

శ్లో॥ స్రగ్భూషాంబర హేతీనాం సుషమావహమూర్తయే ।
సర్వార్తిశమనాయాస్తు వేంకటేశాయ మంగళమ్ ॥

టీక :–స్రగ్భూషాంబర హేతీనాం = పుష్పమాలికలు. స్వర్ణ రత్నాభరణములు. పీతాంబరాది వస్త్రములు, చక్రకుంత కృపాణాది షోడశాయుధములు. వీని కన్నింటికిని ; సుషమావహమూర్తయే = పరమశోభను గూర్చు దివ్యమంగళవిగ్రహము గలయట్టి ; సర్వార్తి శమనాయ = సమస్తపీడలను శమింపజేయు నటువంటి ; వేంకటేశాయ = శ్రీ వేంకటేశ్వరస్వామికి : మంగళం = మంగళము ; అస్తు = అగుగాక ; లేక శుభము కలుగుగాక.

తా॥ తాను ధరించిన పూమాలలు, సొమ్ములు, పీతాంబరము, ఆయుధములు వీని కన్నింటికిని పరమశోభను గల్గజేయు దివ్యమంగళ విగ్రహము గలవాడును, సమస్తపీడాపరిహారకుడు నగు శ్రీ వేంకటేశ్వర స్వామికి మంగళ మగుగాక.

శ్లో॥ శ్రీవైకుంఠ విరక్తాయ స్వామిపుష్కరిణీతటే ।
రమయా రమమాణాయ వేంకటేశాయ మంగళమ్ ॥

టీక :— శ్రీ వైకుంఠ విరక్తాయ = శ్రీ వైకుంఠపురముపై విరక్తుడైనటువంటిన్ని ; స్వామిపుష్కరిణీతటే = స్వామిపుష్కరిణీ తీరమున ; రమయా = లక్ష్మీదేవితో ; రమమాణాయ=విలాసముగా క్రీడించునటువంటి · [redacted]టేశాయ = శ్రీ వేంకటేశ్వరస్వామికి ; = మంగళము ; (అస్తు=అగుగాక).

తా॥ శ్రీవైకుంఠమున రక్తిలేక స్వామిపుష్కరిణి గట్టున లక్ష్మీదేవితో విలాసముగా క్రీడించు శ్రీవేంకటేశ్వరస్వామికి మంగళ మగుగాక.

శ్లో॥ శ్రీమత్సుందరజామాతృమునిమానసవాసినే ।
సర్వలోకనివాసాయ శ్రీనివాసాయ మంగళమ్ ॥

టీక :— శ్రీమత్సుందరజామాతృముని మానసవాసినే=శ్రీరమ్యజామాతృముని (మణవాళమహాముని) యొక్క మనసున వసించువాడును ; సర్వలోక నివాసాయ = సమస్త లోకములందు నివసించువాడు నైన, శ్రీనివాసాయ = శ్రీ వేంకటేశ్వరస్వామికి మంగళం = మంగళము అగుగాక.

తా॥ శ్రీరమ్యజామాతృముని (మణవాళమహాముని)యొక్క మనసునను, సమస్తలోకములందును నివసించు శ్రీనివాసునకు మంగళ మగుగాక.

శ్లో॥ మంగళాశాసనపరైర్మదాచార్యపురోగమైః ।
సర్వైశ్చపూర్వైరాచార్యైఃసత్కృతాయాస్తుమంగళమ్ ॥

టీక :— మంగళాశాసనపరైః = మంగళపాఠము పఠించుట యందాసక్తులైన ; మదాచార్యపురోగమైః=నా ఆచార్యులకు పూర్వులైన ; పూర్వైః = పూర్వులైన, ముందు గతించిన ; ఆచార్యైః = ఆచార్యులచేత ; సర్వైశ్చ = అందరిచేతను ; సత్కృతాయ = సత్కరింపబడినటువంటి (శ్రీవేంకటేశ్వరస్వామికి); మంగళం = మంగళము అగుగాక.

తా॥ మంగళాశాసనము చేయు మా యాచార్యులు మొదలగు పూర్వాచార్యులందరును పూజించిన శ్రీనివాసునకు మంగళ మగుగాక.
